

KOROŠKA KRONIKA

Izdaja Britanska obveščevalna služba. — Cena mesečno: za tuzemstvo 2 S, v inozemstvo 5 S. — Posamezna številka 50 grošev

Leto V.

CELOVEC, 25. februarja 1949

Številka 8

Norveška se priključi atlanski pogodbi

Tudi Danska bo verjetno kmalu pristopila

Norveška delavska stranka, ki ima absolutno večino v parlamentu, je prejšnji teden glasovala za priključitev k nameravani severnoatlantski pogodbi, katere članice so že Združene države, Kanada in Zapadno-evropska zveza.

V uradnih krogih v Kopenhagenu izjavljajo, da bo sledila Norveški tudi Danska, da se pridruži razpravljanjem o atlantski pogodbi.

Švedski zunanji minister Uden je dejal, da bo Švedska vztrajala pri svoji tradicionalni nevtralnosti in vključitev norveški odločitvi ne bo spremenila svojega stališča napram nevtralnemu skandinavski zvezi.

Poročila iz Stokholma pravijo, da je pred kratkim Sovjetska zveza privedla znatne vojaške sile na finsko mejo, posebno na mesta, ki leže nasproti izpostavljenim krajem.

Iz Osla prihajajo vesti o kongresu norveške delavske stranke, na katerem je dobil zunanji minister Lange polno zaupnico za svojo zunanjo politiko. Ker ima delavska stranka veliko večino v parlamentu, lahko z gotovostjo računajo, da se bo Norveška pridružila severnoatlantski pogodbi in da bo sovjetsko ponudbo za „nenapadnost“ vljudno, toda odločno odklonila.

Norveški parlament bo v kratkem objavil svojo uradno odločitev. V skladu z odločitvijo, ki jo je delavska stranka izrekla na svojem kongresu, bodo delavski parlamentarni zastopniki v parlamentu volili za priključitev k tej pogodbi. Verjetno je, da bodo tudi zastopniki vseh drugih strank z izjemo 11 komunističnih zastopnikov glasovali za priključitev.

Švedske načrte za ustanovitev nevtralne skandinavske skupine so zaradi tega odložili. Švedski in danski mini-

strski predsednik sta bila o tem razvoju obveščena.

Kot posledica tega se bo morala Danska tudi odločiti, če se hoče pridružiti atlantskemu paktu ali ne. Danska vlada in parlament se bosta zato odločila v bližnji bodočnosti. Toda z gotovostjo lahko že sedaj ugotovljamo, da Danska nima druge izbire, kakor da se paktu priključi, posebno po izjavi, ki jo je pred kratkim dal danski ministrski predsednik Hedtoft na kongresu danske delavske stranke. Kakor Norveška, potrebuje tudi Danska pomoč od Zapada. Švedski ministrski predsednik Tage Erlander pa je mnenja, da bo Švedska čakala in videla kako se stvari razvijajo.

Iz Kopenhagena prihaja vest, da je Bomholt, predsednik danskega parlamentarnega odbora za zunanje zadeve izjavil: „Bilo bi napačno misliti, da nam je sedaj odprt samo atlantski pakt. Proučiti moramo vse možnosti in ne

smemo se vreči v negotovost in o čemur si nismo gotovi, kakšne posledice se lahko iz tega rodijo.“

Vključitev vendar mislijo dobro poučeni krogi v Kopenhagenu, da bo sedaj Danska smatrala osamljenost za bolj opasno svoji varnosti, kakor pa članstvo pri atlantski pogodbi in da bo zaradi tega sledila Norveški in sprejela povabilo, da se udeleži razgovorov.

66 konzervativnih in kmečkih zastopnikov v danski spodnji zbornici se strinja z pristopom Danske k pogodbi, 76 drugih članov pa, v glavnem socialističnih zastopnikov, se je do sedaj pogodbi protivilo. Ker sedaj ne prihaja več v poštev ustanovitev neodvisne skandinavske skupine, bo to dejstvo vplivalo na mnenje mnogih socialističnih poslancev, da se bodo izrazili za aktivno sodelovanje z zapadnimi demokracijami po smernicah, kakor so jih pokazali njihovi norveški kolegi.

Sredozemska pogodba

Iz Londona poročajo, da je grški zunanji minister Konstantin Tsaldaris pri svojem razgovoru, ki ga je imel v ponedeljek z britanskim zunanjim ministrom Bevinom, v glavnem začrtal obise sredozemske pogodbe, ki bi dopolnjevala severnoatlantsko pogodbo.

Tsaldaris predvideva postopno utrjevanje krajevnega zavarovanja posameznih sredozemskih držav, toda pristal je na to, da se pričnejo uradni razgovori glede tega šele po podpisu atlantske pogodbe, ki bo s tem pripravila temelj novemu razvoju.

Grški zunanji minister je izrazil svoje prepričanje, da je atlantska pogodba ključ za svetovni varnostni sistem, ker bi s tem bilo postavljeno načelo ameriške zunanje politike.

Prvi korak bi bila severnosredozemska pogodba, ki bi vezala skupaj Turčijo, Grčijo, Italijo, Francijo in Veliko Britanijo. Tsaldaris je tudi izrazil upanje, da bo mogoče v bodoče sprejeti v to zvezo tudi Španijo.

Drugi korak pa bi bil v tem, da se to pogodbo razširi proti vzhodu, da se priključi Grčijo, Turčijo, Iran, Irak, Sirijo, Libanon, Izrael, Egipt, Saudijevo Arabijo, Transjordanijo in verjetno tudi Pakistan.

Gospod Tsaldaris je dejal, da ne verjame, da bi atlantska pogodba kakor koli vplivala na dobave Amerike Grčiji in Turčiji. Po njegovem mnenju se bodo celo povečale.

Grški zunanji minister je izjavil, da ne obstajajo nobeni stiki med Atenami in Beogradom, tudi ne odkar je preteklega poletja Kominform napadel Jugoslavijo. Grška vlada tudi ne upa, da bi moglo priti do kakih odnošajev s Titovim režimom. Glede odstranitve generala Markosa, voditelja grških komunističnih čet, je omenil, da je tudi ta pojav popolnoma v skladu s kominformističnim načelom, da brezobzirno zatre vsako obliko komunističnega nacionalizma.

Turški zunanji minister je po vrsti razgovorov, ki jih je imel v Londonu z britanskim zunanjim ministrom Bevinom, stavil ta predlog francoskemu zunanjemu ministru Schumanu tekomi razgovora o atlantski pogodbi, evropski zvezi in nedavnih dogodkih na Bližnjem vzhodu.

Sadak je poudaril, da ne bi smeli Evrope, katero že deli železni zazor na dva dela, ponovno deliti z dogovorom, ki bi se nanašal le na en del svobodne Evrope. Ko bo atlantska pogodba sklenjena, bi zato morali skleniti tudi sredozemsko pogodbo.

V Washingtonu je turški veleposlanik Erkin imel poluren razgovor z zunanjim ministrom Achesonom. Diplomatski predstavniki so po razgovoru izjavili, da bi atlantskemu paktu podoben sredozemski pakt, bil zaželen in da zasluži zato vso pozornost.

Svoboda tiska in demokracija

Urednik vodilnega ameriškega dnevnika „New York Times“ Arthur Hays Sulzberger je pred nekaj dnevi govoril na letnem zboru ameriškega učiteljskega združenja. Predmet njegovih izjav je bil pomen svobodnega in odgovornega tiska za demokracijo.

Prava tiskovna svoboda temelji na zavesti o odgovornosti, ki jo morajo čutiti do družbe tisti, ki so odgovorni za časopise. Ta odgovornost se najbolj kaže v nepristranosti, s katero listi novice objavljajo.

Pisanje lista mora nadzorovati javnost in tisti, ki so zanj odgovorni, kar je vsekakor bolj v smislu prave demokracije, kakor pa da bi za takšno nadzorstvo skrbela oblast.

Demokracija je neobogljena in brez moči, če ni dovolj informirana. Zaradi tega je dolžnost dobrih državljanov zahtevati, da dobivajo v roke liste, ki jih prav in nepristransko obveščajo. Z drugimi besedami se to pravi, da morajo ljudje v demokratičnem redu imeti na razpolago liste, ki se svoje odgovornosti zavedajo. Toda noben tisk ne more te naloge izpolnjevati, če ni svoboden.

Če človek torej dobi v roke časnik, o katerem sodi, da piše neodgovorno, se mora spomniti na eno stvar: če bo skušal list odstraniti z zakonom ali z vladnimi omejitvami ali s čimer koli razen s tem, da ga sam več ne kupuje in bere, bo tvegala, da z neodgovornim tiskom uniči tudi odgovornega.

Poglejmo samo, kaj se je zgodilo v Sovjetski zvezi, v Španiji, v Nemčiji, v Italiji ter Argentini, pa bomo videli, da izginejo ali pa vsaj zaidejo v hudo nevarnost tudi druge svoboščine, brž ko zamre svoboda tiska. Kjer kaka vlada zabrani svobodni tisk, grede po vodi tudi druge temeljne svoboščine in ljudje začno izginiti za bodočo žico — v zloglasna taborišča.

Naloga svobodnega in odgovornega lista je trojna: objavljati mora novice pošteno in natančno, mora jih razlagati in mora povedati svojo sodbo o njih.

Časnikarjeva odgovornost je v teh usodnih dneh večja, kakor je pa sploh bila kdaj v zgodovini tiska. Časnikar danes ni samo zbiralec slošnih novic ali dobavitelj krajevnih drobtin, marveč mora biti ocenjevalec in razlagalec vsega dogajanja na svetu.

Dober list je poglavje iz zgodovine sveta in ga je treba brati v luči tistega, kar se je že zgodilo, in onega, kar bi se utegnulo primeriti jutri. Če bomo liste gledali tako, jih bomo brali z drugo pametjo in bomo videli, da se to izplača.

Avstrijska mirovna pogodba

Kakor poroča iz Londona Reuterjev dopisnik, so se zastopniki štirih zunanjih ministrov sporazumeli na ponedeljkovi seji o členu avstrijske mirovne pogodbe, ki se tiče vrnitve premoženja, katero je bilo med vojno zaplenjeno iz verskih in rasnih razlogov.

Glede poročil, češ da sta se razgovarjala britanski zunanji minister Bevin in namestnik jugoslovanskega zunanjega ministra dr. Bebler na svojem zadnjem sestanku tudi o grško-jugoslovanskem vprašanju in o Trstu, poroča dopisnik APA, da te vesti nimajo nobene podlage. Oba državnik sta se razgovarjala izključno le o koroškem vprašanju.

V sredo 23. februarja sta odpotovala na Dunaj in od tam naprej v London koroški deželni glavar Ferdinand Wedenig in deželni svetnik dr. Karisch, da se priključita avstrijskemu odposlanstvu kot izvedenca za koroška vprašanja. Dr. Gruber se je že preje vrnil v London.

Atlantska pogodba bo sklenjena

Ves ameriški tisk obravnava navidezni zastoj, ki je po obisku norveškega zunanjega ministra v Washingtonu nastal v razgovorih za atlantsko obrambno pogodbo. Do zastoja je prišlo, ker močna skupina v senatu nasprotuje določilo, da bi Združene države avtomatično šle v vojno, če bi bila katera izmed članic atlantske zveze napadena. Ti senatorji trdijo, da takšno določilo nasprotuje ameriški ustavi. Ta namreč pravi, da vojne ne sme napovedati nihče drugi kakor zbornica. Če bi to določilo uveljavili, bi bile pravice zbornice okrnjene.

Listi pravijo, da nesporazum, ki je nastal zaradi nastopa nekaterih preveč vnetih in ljubosumnih senatorjev, pod nobenim pogojem ne sme škodovati delu za atlantsko pogodbo, še manj pa oplašiti evropske države. Te bi utegnile misliti, da se Amerika sploh ne misli obvezati na kako dejansko vojaško pomoč, če bi Sovjeti ali kdo drugi napadel katero evropsko državo.

Takšno mišljenje, pravi „New York Times“, je napačno. Amerika se živo zanima za usodo Evrope in za njeno obrambo. Dokaz tega zanimanja, ki je od dne do dne večje, so ameriške čete v Nemčiji ter ameriško letalstvo v Veliki Britaniji. Nova pogodba bo ameriško voljo in pripravljenost za obrambo Evrope samo v slovesni in uradni obliki potrdila. Ni dvoma, da bodo našli primerno besedilo, ki bo dajalo vsa zago-

točila evropskim narodom in ki ne bo niti na videz kršilo ameriške ustave.

Atlantska obrambna pogodba ni zamišljena kot nekaka moralna obveznost. Ta beseda, s katero ima svet slabe izkušnje iz preteklosti, ne pove danes prava za prav nič. Atlantska pogodba mora biti uradno potrjeno, da vse njene članice sprejemajo medsebojne obveznosti v primeru napada zares in da se zavedajo, da bodo samo tako lahko kos vsaki nevarnosti.

Po drugi strani je treba poudariti, da uspeh nove pogodbe ni odvisen od kake uradne izjave, da bodo Združene države za vsako ceno šle v vojno. Če se je Amerika v nasprotju z vso svojo preteklostjo spustila v pogajanja za takšno pogodbo, je to dokaz, da so njeni nameni resni in njena pomoč vsakomur, ki bo napaden, nedvoumna.

Važno je, da bodo podpis pogodbe spremljali natančni načrti glede medsebojne obrambe in zagotovilo, da bo Amerika pomagala znova oborožiti evropske obrambne sile. Ti koraki bodo vse morebitne napadalce oplašili bolj kakor pogodba sama, zakaj to bo dokazovalo, da gre zdalej zares.

Nevarnosti, ki jih prinaša vojna z atomskim orožjem, dajejo po drugi strani poročstvo, da Združene države ne bodo stale križem rok, če bi kdo napadel zahodno Evropo.

Zaradi tega je atlantsko obrambno pogodbo treba podpisati in bo tudi podpisana.

Politični pregled

IZRAEL

V izraelski komunistični stranki je prišlo do razdora. Okoli 20% njenih članov, med njimi Premingerja, ki je eden od novoizbranih komunističnih članov parlamenta, je centralni komite zveze obtožil, da sodelujejo v gibanjih, ki so sovražna delavskemu razredu, in jih izključil iz stranke.

VELIKA BRITANIJA

V ponedeljek se je pričela v Londonu mladinska konferenca, ki se je udeležuje 70 delegatov iz britanskega Commonwealtha in iz 18 drugih držav. Konferenca se bo zaključila jutri. Delegati so se zbrali, da bi ratificirali osnutek listine svetovne mladine, ki jo je načeloma odobrila mednarodna mladinska konferenca lani avgusta v Londonu. Glavno načelo je pospeševanje mednarodnega razumevanja in sodelovanja. Listina hoče tudi zagotoviti mladini aktivno mesto pri mednarodnem sodelovanju. V ta namen so lani ustanovili začasni svet, ki naj bi deloval za ustanovitev mednarodne mladinske organizacije.

JUGOSLAVIJA

Iz Beograda poroča agencija „United Press“, da je pristalo tam ameriško letalo, ki ga ima v najemu mednarodna zdravstvena organizacija za pobijanje jetike, in pripeljalo s seboj 10.000 ampul penicilina ter cepiva za 30.000 oseb. Pošiljka penicilina je prva te vrste, ki jo je poslala v Jugoslavijo organizacija Združenih narodov za pomoč otrokom, da bodo zatrli spolne bolezni v Bosni, kjer so postale že epidemične, ter v drugih krajih za zdravljenje otrok in nosečih žen.

Reuter je poročal iz Beograda, da je uradna jugoslovanska poročevalna agencija Tanjug obdolžila albansko policijo, da je baje aretirala večje število jugoslovanskih državljanov v Tirani. Albanska policija je prekršila pravice diplomatske imunitete, ker je med drugimi aretirala tudi dva uradnika jugoslovanskega poslanstva. Albanska policija je vdrla v stanovanje jugoslovanskega tiskovnega atašeja in aretirala tam dva jugoslovanska državljana, ki sta se ob tem času nahajala v stanovanju. Kakor pravi Tanjug, so odpeljali ljudi v ječo iz stanovanja tiskovnega atašeja, ne da bi jim povedali vzrok aretacije in vključ temu, da se je aretaciji protivil ataše, ki je izjavil, da je bilo aretiranih v Albaniji večje število jugoslovanskih družin.

Iz dobro poučenega vira se je izvedelo, da se bodo v kratkem pričela v Beogradu pogajanja med Jugoslavijo in Veliko Britanijo glede dolgoročne trgovinske pogodbe. Pričakujejo, da bodo v nekaj dneh uradno objavili ta pogajanja.

Enoletna pogodba, ki so jo sklenili v Londonu med obema državama pred meseci, predvideva dve razgovore za dolgoročno trgovinsko pogodbo.

Polkovnik Slobodan Penezić, notranji minister republike Srbije, je izjavil pred jugoslovansko narodno skupščino, da je Kominform povečal svojo delavnost v Srbiji.

„Posebni agenti, večinoma zločinci,“ je izjavil, „pridejo preko meje zlasti iz Madžarske in Bolgarije. Večina njih pa je že v srbskih zaporih.“

Polkovnik Penezić je naglasil, da je v Srbiji zelo malo pristašev Kominforma, in da niso proti njim ničesar ukrenili, razen če so poskusili dobiti kakšno podporo in sabotirati delo.

Med temi simpatizerji Kominforma so bili tudi „belogardistični“ Rusi, imperialisti in proti-revolucionarni agenti. Gornja polkovnikova izjava osvetljuje eno izmed nadaljnjih stopenj v hladni vojni med Jugoslavijo in državami Kominforma, ki traja zdaj že več kakor šest mesecev.

Na kongresu srbske komunistične stranke v letošnjem januarju pa je Ju-

goslavija javno obdolžila one države Kominforma, katere mislijo, da ima Rusija neko skrivnostno in absolutno moč nad drugimi komunističnimi državami.

Potem ko je govoril o „neomajni edinstvi“ jugoslovanske komunistične stranke proti vsem napadom, je maršal Tito rekel, da je položaj, ki je nastal po resoluciji Kominforma, kateri ga je obdolžil, „bil zelo daleč od odločbe.“

Bolgarski ministrski predsednik Dimitrov je prikazal Jugoslavijo kot deželo, kjer je „buržujska šovinistična Titova skupina sabotirala priprave za južnoslovansko federacijo.“

„Vendarle,“ je dodal, „Bolgarija kljub izdajstvu Titove skupine ni dvomila o vdanosti jugoslovanske komunistične stranke internacionalizmu in marksizmu.“

OPOROKA POK. ČESKOSLOVAŠKEGA ZUNANJEGA MINISTRA JANA MASARYKA

Ker je pokojni češkoslovaški zunanji minister Jan Masaryk služboval več let v Londonu, je zapustil tam precejšnje premoženje, katerega cenijo na 9.000 funtov šterlingov. Angleške oblasti so sedaj objavile njegovo oporoko, v kateri je zapustil več kot polovico premoženja svoji nekdanji tajnici Ane Joice, ki je bila v njegovi službi od 1925 leta do njegove vrnitve na Češkoslovaško po zadnji vojni.

5000 dolarjev je zapustil dr. Janu Papaneku, ki je bil češkoslovaški zastopnik pri Organizaciji Združenih narodov. Ta vsota mu je namenjena, „da nadaljuje s političnim delom, za katero je bil ta denar namenjen.“

Manjše vsote je zapustil nekdanjim uslužbencem češkoslovaškega poslaništva v Londonu.

Za vrnitev Trsta Italiji

RAZPRAVLJANJA V VARNOSTNEM SVETU

Zaradi ponovne zahteve Združenih držav, Velike Britanije in Francije, da se italijanska mirovna pogodba izpremeni tako, da se vrne Tržaško ozemlje Italiji, Varnostni svet te dni razpravlja o vprašanju Trsta.

Stališče zahodnih sil, da so dogodki dokazali neizvedljivost določil italijanske mirovne pogodbe glede Trsta, je bilo potrjeno na sestanku Varnostnega sveta, na katerem je sovjetski predstavnik predložil kandidata za mesto guvernerja Svobodnega področja. O sovjetskem predlogu ni bilo ničesar sklenjenega.

Sovjetski delegat Jakob Malik je predlagal, da se za tržaškega guvernerja imenuje švicarski general Herman Flückiger, bivši švicarski diplomatski predstavnik v Moskvi. Flückigerja je v septembru 1947 za to mesto predložila Velika Britanija, toda ga je zavrnila Sovjetska zveza, kot tudi vse druge kandidate, katere so predložile zahodne sile.

Ameriški delegat Warren Austin je opozoril na to dejstvo in tudi navedel razloge, zaradi katerih so marca 1948 Združene države, Velika Britanija in Francija zahtevale od Sovjetske zveze spremembo italijanske mirovne pogodbe v tem smislu, da se Trst vrne Italiji. Austin je izjavil, da so zahodne sile zaman skušale 14 mesecev doseči sporazum glede imenovanja tržaškega guvernerja in da so šele nato zahtevale revizijo pogodbe.

Austin je izjavil, da ne bi Tržaško svobodno ozemlje moglo nikdar živeti kot neodvisna ustanova zaradi sistema uprave policijske države, ki so jo vsilili jugoslovanskemu področju tržaškega ozemlja.

Dostavil je, da bi pod takimi okoliščinami pomenila ustanovitev neodvisnega ozemlja ustanovitev nezakonitega in izpostavljenega posrednemu napadu po vzorcu, ki so ga že preizkusili v vsej

S prvem marcem bo ukinjena zaporna cona

V svojem poročilu o notranjepolitičnem položaju je zvezni kancler dr. ing. Figl sporočil, da ga je obvestil britanski visoki komisar v Avstriji, da bodo ukiniti s 1. marcem 1949 zaporno cono na Štajerskem in na Koroškem.

Vzhodna carinska zveza

Iz Prage prihajajo vesti, da je češka javnost prvič izvedela, da se je Jugoslavija pričela potegovati za članstvo pri vzhodnoevropski gospodarski zvezi, ko je bil objavljen sovjetski odgovor na jugoslovansko izjavo. Iz tega dopisovanja je jasno razvidno, da češkoslovaška trgovinska delegacija, ki je sedaj v Beogradu, da se pogodi o medsebojni trgovini med obema državama za tekoče leto, ne bo imela lahke naloge. Drugo dejstvo, ki sledi iz tega, je, da bo verjetno služila ta vzhodnoevropska zveza za podlago morebitni bodoči carinski zvezi med vzhodnimi državami. To sklepajo zaradi tega, ker omenja sovjetski odgovor, da novi gospodarski svet ni le navadno trgovsko sodelovanje, kot obstaja med Sovjetsko zvezo in recimo Holandsko ali Belgijo, ter pravi dalje, da je svet ustanovljen za pospeševanje „kar najširše gospodarske in industrijske medsebojne pomoči med državami, ki imajo druga do druge spoštovanja polno in prijateljsko politiko.“

V kolikor se tiče trgovine med Češkoslovaško in Jugoslavijo, se iz sovjetskega odgovora ne more videti, da obstaja proti Jugoslaviji kako zastavljanje, zaradi katerega se Jugoslavija pritožuje. Zelo verjetno je, da mora zaradi tega češkoslovaška delegacija zadovoljiti zahteve jugoslovanske vlade in skušati dostaviti blago, ki ji ga še dolguje po dogovorih za lansko leto. Če se to Češkoslovaški ne posreči, je malo verjetnosti, da bo dobila jugoslovansko rudo, katere potrebuje.

Prvi predsednik Izraela dr. Weizmann

Bajka je postala resnica

Pred mnogimi leti je svetovno znani znanstvenik, ki je kot begunec živel daleč od svoje rodne zemlje, napisal knjigo z naslovom „Judovska država“.

Takratnim skeptičnim čitateljem — in bilo je mnogo takih — se je knjiga zdela kot nove utopistične sanje. Zadnji stavek v knjigi je tale: „Če res pričnete stvar z močno voljo, ni to nikaka bajka.“

17. februarja je pisatelj te preroške knjige doživel, da je videl, kako so se njegove sanje spremenile v resnico. Njegova „bajka“ je postala dejstvo.

Dr. Chaim Weizmann, pisatelj knjige, je bil osrednja pojava pri ureditvenju te zamisli. S solzami v očeh in z dvignjeno desno roko je ponavljal svečano izjavo udanosti in privrženosti k državi Izrael in njeni ustavi. Onega dne je prišel v Jeruzalem kot prvi predsednik nove države.

Nihče drugi bi ne mogel postati prvi izraelski predsednik. Skoraj pol stoletja je bil dr. Weizmann neoporečni voditelj jugoskega gibanja in edini državnik cionistov, ki je užival mednarodni sloves. Bil je tudi eden največjih analitičnih kemikov našega časa.

Chaim Weizmann je bil rojen leta 1874 v Metolu v ruski pokrajini Grodno. Ker je bil Jud, mu je bila v Rusiji akademska karijera nedostopna, zato je študiral na univerzah v Berlinu in Freiburgu. Kratko dobo je bil profesor na univerzi v Ženevi, potem pa je odšel v Anglijo, kjer je postal profesor biološke kemije na univerzi v Manchesteru.

Dr. Weizmann je bil eden od onih, ki so pripadali majhni skupini, ki se je zbirala okoli dr. Theodorja Herzla, ki je ustanovil gibanje s ciljem in prepričanjem, da morejo najti Judje mir in zadovoljstvo le tedaj, ko bodo imeli, kakor vsi drugi narodi, svojo lastno državo.

Ta država je mogla biti za dr. Weizmanna le v Palestini. Velika Britanija je predlagala Ugando za naselitev Judov. Radi tega je bilo mnogo prepiranja in debatanja. Dr. Weizmann je bil popolnoma odločen v svojem prepričanju, ki ga je izrazil v zgodovinsko važnem razgovoru s pokojnim Lordom Balfourom, ki je bil takrat član britanske vlade.

„Bi li Vi sprejeli Paris namesto Londona, če bi Vam ga ponudili?“ je vprašal Weizmann. „Ampak London je naše mesto,“ je odvrnil britanski državnik. „To je res,“ je odgovoril Weizmann, „toda Palestina je bila naša že takrat, ko je bil London še močvirje.“ „Prav imate,“ je priznal Balfour. Morda je to bil oni trenutek, ko se je rodila država Izrael. O „Balfourjevi deklaraciji“, kot so pozneje imenovali to izjavo, smo že večkrat slišali.

Balfourjeva izjava je bila izrečena sredi prve svetovne vojne. V takratnem svetovnem spopadu je igral dr. Weizmann vlogo največje važnosti. Britanska vlada ga je imenovala za direktorja raziskovalnih laboratorijev vojne mornarice.

In v tej službi je Weizmann — analitični kemik, ne cionistični voditelj — izdelal formulo, po kateri so dobavili acetone iz divjega kostanja.

Kaj vse je ta iznajdba pomenila, kaže najbolje izvleček iz vojnih spominov Lloyd George-a, velikega ministrskega predsednika iz prve svetovne vojne: „Weizmann je s svojimi čudovitimi znanstvenimi možgani prišel na pomoč britanski vojski, ko smo popolnoma izčrpali zaloge neobhodno potrebne surovine za dobavo municije našemu topništvu.“

Teh in drugih velikih uslug, ki ih je napravil dr. Weizmann, ko se je Velika Britanija borila za golo življenje, se s hvaležnostjo spominja dežela, ki si jo je izbral za drugo domovino.

Te usluge jamčijo, da britanski narod s simpatijami in najboljšimi željami pozdravlja predsednika države Izrael, ki ga je poklicala na to mesto, da vodi usodo naroda.

vzhodni Evropi in v najnovejšem času v Češkoslovaški.

Britanski delegat sir Terence Shone in francoski delegat Francois de Rose sta izjavila, da sta istega mnenja kot Austin.

Sovjetski delegat Malik pa je izjavil, da je njegova vlada zdaj pripravljena takoj pristati na Flückigerja in je obtožila zahodne sile, da so preprečile imenovanje guvernerja, ker niso hotele sprejeti sovjetskih predlogov.

V zvezi s tem sovjetskim predlogom je vsekakor zanimivo dejstvo, da je švicarski radio takoj istega in naslednjega dne objavil, da niti švicarskemu zunanjemu ministrstvu niti generalu Flückigerju samemu do tedaj ni bilo ničesar znano o tem imenovanju in da so to zvedeli šele iz časopisov.

Brigadni general Churchill zapustil Avstrijo

V soboto je zapustil Avstrijo doseđanji poveljnik britanske cone, brigadni general T. B. C. Churchill. Nastopil bo novo mesto v Britanskem vojnem ministrstvu. Njegov naslednik bo podpolkovnik B. A. Burke, ki je deloval preje že v štabu britanskih čet v Trstu.

TRIGVE LIE MENI, DA SOVJETSKA ZVEZA NE NAMERAVA ZAPUSTITI ORGANIZACIJE ZDRUŽ. NARODOV

Po izjavi glavnega tajnika Združenih narodov umik Sovjetske zveze iz svetovne zdravstvene organizacije še ne pomeni, da misli Sovjetska zveza zapustiti organizacijo Združenih narodov.

Trigve Lie je pozval Sovjetsko zvezo, Ukrajino in Belo Rusijo, naj znova proučijo vprašanje zapustitve svetovne zdravstvene organizacije, pa ni dobil glede tega nobenega odgovora iz Moskve.

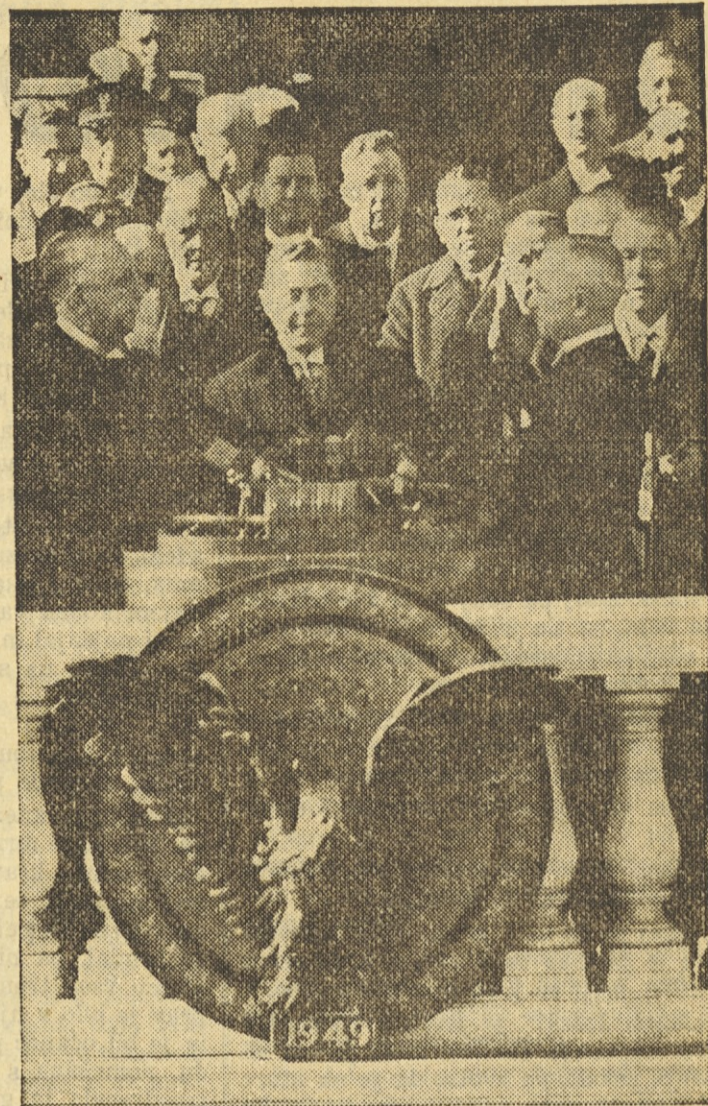
Prizori s slavnostnega ustoličenja Harryja S. Trumana za predsednika Združenih držav

20. januarja 1949 je položil Harry S. Truman zaprisego kot predsednik Združenih držav za naslednja štiri leta. Svečanost se je vršila v vladni palači (National Capitol) v Washingtonu, kjer so se do sedaj vedno vršila predsedniška ustoličenja.

Po slavnostem obredu je imel predsednik svoj nastopni govor, nakar se je razvila nastopna povorka, v kateri je bilo udeleženi 17.680 mož, žená in deklic, ki so korakali po Pensilvanski aveniiji od kapitola proti Beli hiši, ki je uradno bivališče ameriškega predsednika. Več kakor en milijon ljudi je gledalo razvila povorka.

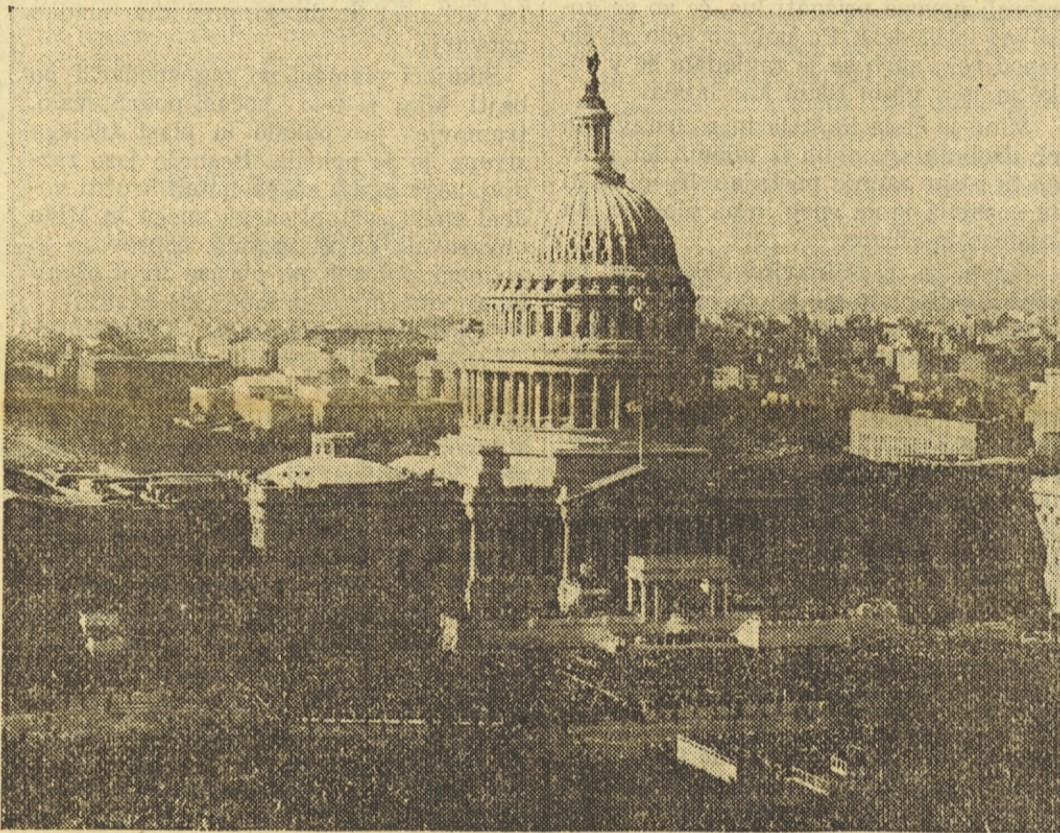
Gospod Truman je postal predsednik nekaj ur po nenadni smrti Franklina D. Roosewelta 12. aprila 1945, pod katerim

je bil podpredsednik kake tri mesece. Ker je divjala takrat še druga svetovna vojna, je bil takrat zaprisežen v Beli hiši. Predno je bil gospod Truman izvoljen za podpredsednika Združenih držav, je bil v ameriškem kongresu senator za državo Missouri. Sedanji predsednik je 32. predsednik Združenih držav, toda predsedniških ustoličenj so imeli v Ameriki že 41, ker je bilo nekaj slučajev, ko so bili predsedniki izvoljeni ponovno na to visoko mesto.

*

Slika kaže splošen pogled na trg pred vladno palačo v Washingtonu za časa, ko se je vršilo slavnostno ustoličenje. Na stopnicah pred zgradbo vidimo postavljeno tribuno, na kateri se je odigrala proslava. Na trgu se je zbralo več kakor 120.000 ljudi, ki so bili prisotni pri prisegi novega predsednika in podpovorko s tribun, ki so jih zgradili ob dva kilometra dolgi poti, po kateri se je predsednika Albena W. Barkleya.

Gojenci ameriške pomorske akademije iz Annapolisa, Maryland, korakajo po pensilvanski aveniiji v slavnostni povorki. Na obeh straneh zgodovinske glavne ulice v Washingtonu prisostvujejo ljudje svečanostim. V ozadju vidimo vladno palačo, pred katero se je vršilo ustoličenje. (Leva slika zgoraj.)

*

Predsednik Harry S. Truman polaga prisego za dvignjeno roko. Na levi je v črni obleki vrhovni sodnik ameriške države Fred M. Winson, ki je prejel zaprisego. V sredi drži tajnik vrhovnega ameriškega sodišča Charles E. Cropley dve bibliji. Medtem, ko je gospod Truman izgovarjal besedilo prisega, je ležala njegova leva roka na dveh biblijah, ena od teh je natančna kopija originalne Gutenbergove biblije, ki so jo podarili gospodu Trumanu prebivalci njegovega rojstnega kraja Independence v državi Missouri. Drugo biblijo pa so prinesli iz Bele hiše in pri njej je položil Truman zaprisego, ko je prvič postal predsednik po smrti Franklina D. Roosewelta. (Desna slika zgoraj.)

Kapelški punt

Zgodovinska povest

Spisal
dr. Ožbolt Jlaunig

(Nadaljevanje)

14.

„To pa nekaj pomeni,“ pomežikne Kocelj županu Veglenu, ki mu prikima.

„Nekaj mora biti na tem,“ pravi Kocelj; „pred dvema dnevoma sem videl, da je prišel ženeški birič in šel naravnost v župnišče. Popoldne sem imel opravke pri župniku, rabil sem namreč drobiž in se mi je zdelo čudno, da je bil župnik tako nemiren. Tudi govoril ni nič, opazil sem, da nekaj prikriva, a si ni upal povedati.“

„Čudno, čudno, saj naš župnik so drugače vedno dobre volje,“ pripomni krojač Kriber.

V tem trenutku nagloma odpre vrata Kocljeva žena Lena, ki je bila vsa zagozrela v obraz in je naglo sopla, kar ni bilo čuda, saj je bila okrogla, da bi se lahko pisala Okrogelnik.

„Veste kaj novega?“ začne govoriti vsa razburjena.

„Kaj takega?“ vprašajo vsi radovedni.

Lena še enkrat globoko zajame sapo, se obriše po čelu ter začne pripovedovati.

„Pomislite, ravno prej je prišla k meni Mojca in mi pravila, da je šla k mežnarju Probratu, ker je hotela imeti ključke od cerkve v Trnju, da zanesa tja rože na oltar. Mežnar se je nekaj časa obotavljal, da nima ključev pri sebi, nazadnje pa je priznal, ko mu je obljubila steklenico najboljšega vina, da cerkve ne sme odpreti, ker sta ponoči z župnikom vzela raz kip Device Marije oblačilo in pobrala vse tablice ter zanesla v župnišče.“

„Ali je to mogoče?“ se vsi začudijo.

„Kaj takega! To je pregreha!“

„Pa kakšna!“ vzdihne Lena ter se pokrepča s požirkom vina, ki ga ji je ponudil Fleischhaker.

„To moramo odpraviti, jaz grem k župniku,“ pravi Vegl ves rdeč v obraz.

„Jaz tudi,“ pripomni Kocelj.

„Doma bodi,“ ga zadržuje žena, kaj se boš vtikal v te stvari, se še zameriš gospodu.“

„Le nič se ne boj,“ ugovarja Kocelj in tudi Pavlič ter Sadovnik kot cerkvena ključarja se dvigneta, da gresta z drugimi v župnišče.

Župnik Valentin Prunner se ni zmotil, ko je že na reberškem žegnanju

trdil, da pričakuje tudi on naredbo, po kateri mora odvzeti oblačilo raz kip Device Marije. Ravno dva dni pred Simanovim je prinesel birič iz Ženeka pismo od flegarja, ki ga je naslovil komisar Pauer iz Celovca, da se mora takoj pokoriti povelju zaradi odvetja oblačila, svete podobe in tablic.

Župnik Prunner je bil ves iz sebe. Vedel je, da župljani kaj takega ne pripuste, povelje pa se mora izvršiti, če ne, je treba pričakovati hudo kazen. Premišljeval je sem in tja, toda ni našel druge rešitve, kakor da je poklical mežnarja in šel z njim ponoči v cerkev ter odvezel oblačilo in tablice. Vse je varno zaklenil v župnišču v posebni sobi. Vedel pa je, da to ne ostane dolgo prikrito, in ni se varal.

Medtem se je že raznesla po celem trgu vest, kaj se je zgodilo z Marijinim kipom. V Boštejevi gostilni so sedeli ljudje od vseh strani in živahno razpravljali najnovejši dogodek. Hudovali so se nad gosposko, zamerili pa tudi župniku, da se je tako hitro pokoril povelju, ne da bi prej kaj povedal svojim župljanom. Vedno bolj so postajali razburjeni, saj vsak, ki je prišel, je vedel kaj novega povedati.

V tem trenutku je prišel v gostilno tudi pisar Robert Hubman. Prezirljivo je pogledal po kmetih, se obrnil do natakarice Micke, jo pogladil po licu in si

dal natočiti merico vina. Bil je očitno dobro razpoložen, zato ga vpraša Micka po vzroku.

„E, kaj bi ne bil vesel,“ pravi Robert; „saj so vendar enkrat pobrali cunje raz tisto leseno cokljo.“

„Nikar ne govorite tako,“ ga svari Micka, ki se je bala gostov.

„Ah, kaj je meni do tega,“ ošabno nadaljuje Robert; „čas je že bil, da so tako spako odpravili.“

„E, škric, molči!“ se zdajci vzdigne kmet Kozamurnik z Obirskega, ki ga je že imel malo v glavi: „tako se tu ne govori, to so božje stvari.“

„Kaj vas to briga,“ se zasmee porogljivo Robert, „saj cela podoba ni nič drugega kakor kos neokusno obdelanega lesa in pa nekaj cunj, ki visijo na kipu. To ste malikovalci kakor stari pagani, norci ste, da hodite to podobo častit, rajši bi šli delat.“

„Molči, ti si pogan!“ vzkipi ves ogorčen kmet Viyoda iz Lobnika, ki pisarja tudi ni mogel videti. „Nikdar ne greš v cerkev, samo kmete znaš odirati, iz božjih stvari se norčuješ — le čakaj ti škric, še rad boš molil, a tedaj bo prepozno!“

„Obdrži svoje nauke le zase, ti napuhnjeni kmetavzar,“ odvrne zaničljivo pisar.

(Dalje prihodnjič)

URBANNOVA MINA

Snega je padlo za poldrugi meter. Take zime vsa vas ni pomnila, le nekaj nadsušljivih starcev se je medlo spominjalo, da je davno, davno zasul sneg vhode in da so si ljudje morali kopati rove, če so hoteli do hlevov.

Bilo ga je že za nad poldrugi meter. Pa še ni jenjal. Bajtarske strehe so se kar šibile, v okna je nametalo snega, da so bila slepa, drevje se je pripogibalo do tal in v prostrani ravnini so se zakopavale v sneg razvlečene bahaške vasi.

Živega bitja ni bilo zunaj. Če si količkaj prisluhnil, si razločno slišal padanje kosmov. Zdaj pa zdaj se je kje odkrehnila veja, na tla je zagrmel vrhač, zdaj pa zdaj se je sesedla streha ali pa se sesula koliba.

Živina v hlevih je tulila, gospodinja z otroki, hlapci in dekle so molili, gospodarji pa grizli in gotali jezo.

„Vse bo polomilo!“ je kriknil Ovse nar.

„Vem, da je pod planino vse okleščeno!“ je potarnal Močera dnik.

„Zdaj pa še to!“ je zajokala Židovka, ki ji je pšenico toča pobila, ajdo slana pobelila, zelje so ji pa gosnice požrle.

„Ježeš, Ježeš!“ je jecijala Urbanova Mina, bajtarica samica, ki se je vse življenje pehala po svetu, da je na stare dni bajto kupila, vsaj toliko da lahko reče, da na svojem sedi in da skozi svoje okno gleda in da okrog bajte raste njeno drevje: presedavka, hlebčar, kosmač, ropotuljček, cibara in medena češplja. Kosmaču je odkrehnilo najlepšo vejo, cibaro na dvoje razčesnilo, hlebčar se je pa nagnil in korenine so pogledale iz snega.

„Marija, pomagaj!“ je izgoltala in po namrgodeni koži so se sprožile kot lesnik debele solze. Zaskrbelo jo je, kaj bo s streho. Morda bodo prečniki popustili, morda so križniki prepereli, bogve, če so stropniki dovolj trdni.

Odracala je k peči, da bi ne videla hujšega. Zunaj pa je naletavalo venomer in struga potoka Žabnice se je polnila. Voda je trgala in lomila brvi in odnašala odkretnjane vrhove jelš in topolov, gradila jezove in se razlivala čez ravan, silila v hleve, drvarnice, trgala, podirala in neusmiljeno grozila.

Pri Jakovih se je sesedla streha, le dva pokončnjaka sta vpila k nebu in izzivala sneg, se majala, kot bi žugala in zaklinjala maščevanje.

„Kaj bo, kaj bo!“ je jokala Jakovka, Jakovec si je pa natočil žganje, da bi utopil jezo in skrb.

Mina je odcopotala k ognjišču. V zakrpano in kot stara škrbina v čeljustih občutljivo peč je varno pomaknila še dva panjača.

V hiši je bilo že mračno. Mino je bilo nekam čudno strah in prižgala si je luč, prej pa je še pogledala, če ima dovolj smrljivca.

Ni se mogla domisliti, kaj naj počne; če je prišla za šivanje, se ji je zdelo, da jo peko oči, če je jela plesti, so ji bili prsti prenerodni, in če se je lotila bravnja, že pri tretjem stavku ni vedela vsebine prvega. Odložila je „Domoljuba“, pa odprla mašno knjigo. V mašni knjigi so vendar molitve, to jo bo priklenilo, si je mislila. In je brala: „Vsemogočni večni Bog, nebeške Oče, pogledj z očmi svoje neskončne milosti naše bridkosti, nadloge in težave...“ Brala je, ni pa molila. Pri besedah bridkosti, nadloge in težave je mislila na polomljeno drevje, na svojo trho bajto, brala pa še naprej: „Po tem Gospodu Jezusu odvрни, milostljivi Oče, zaslužene šibe, sedanje in prihodnje nevarnosti, pogubne upore, vojsko, draginjno, boleznj in žalostne hude čase.“

Nekaj jo je poklicalo, vsaj tako se ji je zdelo. Odkrevsala je k oknu; zunaj ni bilo nikogar in še pes ni od nikoder zalajal, le hlebčarju so štrlele korenine izpod snega, kosmač je jokal in cibara se je majala, da se je sama sebi smilila.

„Joj, joj!“ je skoro zatulila in se opotekala k peči. Pod železnikom si je izdoblila votlinico in jo zapirala s pečnico. Nihče ne bi mogel vedeti, da se za tisto pečnico kaj skriva, najmanj pa, da Mina tam spravlja svojo pristradarijo.

„Vse bo šlo, vse bo šlo!“ je tarnala, odmaknila pečnico, odvezala vrečico in jela šteti.

„Tole sem prihranila pri Kozincu, tole pri Jergu, tale desetak mi je Tončkova mama dala za god, pri Križaju nisem bila dolgo, no, pa bo že!“ se je ogovarjala in zlagala kupček h kupčku.

„Za stara leta!“ je šepnila.

„Kaj nisi dovolj stara?“ jo je nekaj zagovorilo in zabezelo jo je.

Štela je in štela in zmerom se ji je zdelo, da se je zmotila. Žabnica je pa lomila, trgala, uhajala v hleve in v spodnjem koncu vasi tudi v hiše. Sneg pa še ni pojenjal in zmerom bolj je bil voden. Plasti na strehah so se vidno debelile, stene so se pa kar pogrezale v sneg. Najbolj bahaške hiše so bile v snegu kot drobne bajte, le okna je bilo videti, drugače pa sneg, sneg, sneg...

Tončekov Janez je gonil živino iz hleva. Bredel je mrzlo brozgo in pokal z bičem, voli in krave in teleta so pa rinili pod streho in se otepali snega, ki jih je neprijetno ščegetal. Jergov oče je tental in bendal, pa nič ni pomagalo, prašiči so mu vsak trenutek ušli v svinjak, čeprav je bilo v njem že za komolec vode in je bil očanec prepričan, da ga bo voda, pomešana s snegom, zdaj pa zdaj izpodrsnela in ga prekucnila v strugo.

Bilo je komaj štiri popoldne, pa so morali povsod prižgati luč, če so se količkaj lotili dela. Pa nobeno delo ni šlo izpod rok, skrb se je zaglodala še v roke in je v gluhi tišini kar lajala.

Mina je štela in štela in se ustavljala ob drobnih spominih iz mladih let prav do te njene zadnje postaje v leseni bajti in pozabila je na sneg in na hlebčar, na kosmač in cibaro.

„O, to pa to, Miklavžev Jaka je bil pa mož, še oženil bi me bil, če bi bila le hotela!“ se je pogovarjala glasno in kar mlado se je počutila, kot da je spet na Burjanovi ohceti in Ratinkov France sili spet iz meha same stare polke, Jaka mu pa s klarinetom pomaga. Kar zaplesala bi in le za trenutek ji je sladkobne misli premetila tišina v bajti. V peči pa je prasketalo in skozi razpoke so zdaj pa zdaj švignile iskre; kot da se smejejo Mini, se ji je zdelo in za hipec jo je bilo sram, da se še na stara leta opaja z otroškimi bedarijami.

Nočilo se je, Mina pa je še zmerom čepela pri peči in buljila v svoje pristradane prihranke in bolj ko je mislila, kam bi z njimi, bolj so ji bile misli zmedene. Nenadoma jo je zabezelo v dušo in zagomazelo ji je po telesu. „Kaj je neki s Franco?“ O, saj je zmerom imela rada tega otroka, rada tudi Podlonkarjevega Janeza, ki bi jo bil rad vzel, pa ni smel, le otroka ji je pustil. Joj, koliko je preslišala in koliko je šele prejokala in se pokorila.

Odvila je stare papirje, ki jih je tudi hranila v votlinici. Nekaj ji je reklo, naj

vendar pogleda hčerino sliko, že dolgo je ni in ni prav, da tako malo misli nanno. Roke so ji nekam drhtele, ko je segla po sliki, in zazdelo se ji je, da so Franckine oči s slike prečudno zaskrbljeno pogledale, kot bi se ji hotele zahvaliti.

Sneg je pa venomer naletaval in vmes dež.

Zaskripalo je nekaj in luč je ugasnila. Mina je segla po papirjih in po pristradariji in vse skupaj stisnila v predpasnik, se skrčila in se zavila v cunje, ki so visele izza peči.

„Jezus, Marija!“ je kriknila in se stresla po vsem životu.

Pod streho se je nekaj razpočilo, se krčevito upiralo, stokalo, ječalo, potem pa onemoglo treščilo...

„Bog in sveti križ božji!“ se je pokrižala Mina, padla po tleh, čutila je le, da se je zgreznila peč in da je še goreči panjač vrglo v sredo hiše. Zazdelo se ji je, da zija vanjo sto in sto rdečih izzivajočih oči.

Dušilo jo je in skušala je vstati. Pa se je opotekla, nekaj jo je pritisnilo k tlom.

„Pomagajte, pomagajte!“ je izgoltala, potem pa jo je nekaj zgrabilo za vrat in nič več ni vedela za svoj hlebčar, za cibaro in kosmač in ne za svoje premoženje, le to je občutila, da je Francika pri njej in da jo prečudno sladko ogovarja.

Sikajoči plameni so zagospodarili po bajti. Mini je telo počasi podrhtevalo, tramovje je pokalo in plast trhlega stropa jo je pokrila. Besnečo jezo razdivjanega ognja so pa hoteli krotiti vodeni curki raztopljenega snega in Mino obvarovali, da ni zgorela, čeprav so jo plameni obliznili po obrazu in ji ožgali lase.

„Gori!“ so vpili na vasi.

„Gori!“ je bil zvon, pomagati pa nihče ni mogel. Od vseh strani je divjala voda, nihče ni vedel, kje ima Žabnica strugo. Okrog Urbanove hiše je bilo jezero in v njem so se razčesavali plameni. Bajta se je sesula v sneg in zdaj pa zdaj se je goreči jezik pognal iz ruševin, pa je ugasnil in utonil v vodi.

Šele drugi dan so mogli do podrte in izogljenele bajte. Mino so odkopali najprej. Obraz ji je bil od ognja izkažen, le oči so sijale nekam blaženo, kot da niso občutile prav nikake bolečine. Roke so ji stiskale papirje in ves njen zaklad je bil nedotaknjen.

Franckina slika je bilo kot nova in Jergovemu očetu se je zdelo, da še nikoli ni bila tako lepa.

„Viš, to je pa Minin testament!“ je razsodil očanec nekam hripavo in debela solza se mu je utrgala iz očesa in zdrknila na Franckino sliko.

„Bog ji dal dobro!“ je izkolcala Ratince in prižgala svečko ob truplu.

J. P.—ak

V avtomobilu

IZ NEW YORKA V SAN FRANCISCO

Dragi prijatelj! Prvih dva tisoč kilometrov, kako tretjino poti iz New Yorka v San Francisco, od obale do obale, imamo srečno, brez vsake nezgode za seboj. To je torej Srednji zahod, žitnica, s pšeničnimi in koruznimi polji, dokler seže oko. Toda kljub vsej enolikosti pokrajine lahko doživimo tudi presenečenja in k presenečenjem je prišteti tudi to mesto, iz katerega vam pišem. Od daleč je to mesto podobno desetnam drugim podeželskim mest. Ko pa prispejemo v mesto, vidimo veliko število hotelov in penzij, ki pa še vedno ne zadoščajo, da bi sprejeli vse bolnike, ki prihajajo semkaj iz vseh strani države, da najdejo v Mayo-kliniki nasvet in ozdravljenje. Pogled na evidenčne tablice avtomobilov po cestah kaže, da je tu zastopanih dobesečno vseh 48 držav, poleg tega pa še vsi deli Kanade, Mehike, Havajev in drugih držav.

Predno vam pišem kaj o tem „ameriškem Lourdu“, vam hočem poročati malo o dosedanem poteku naše vožnje. Jaz sam se vedno bolj čudim, kako je vse enostavno. Če mi verjamete ali ne, človek se vsede v avtomobil in odpelje. Če smo se enkrat prerinili skozi njujorški promet, imamo očitno najhujši del potovanja iz New Yorka v San Francisco za seboj. Celo moj Baedeker iz leta 1909 (ko si v Evropi domnevno o Ameriki še niso bili čisto na jasnem) pripominja, da se pravzaprav tu „enako varno potuje kot v civiliziranih državah Evrope.“ S seboj smo vzeli le najpotrebnejše stvari. Lahko se pa tu v poletju brez skrbi potuje po celi državi z zavahanimi rokavi, kajti eleganca moške in ženske garderobe pojema v tisti meri, kot se oddaljujemo od modnih poljan New Yorka.

Življenje na cesti poenostavljajo in bistveno pocenjujejo takozv. „moteli“ (sestavljena beseda motor in hotel), skupine od 6 do 20 in več stanovanjskih kolib, na katere naletimo povsod ob glavnih cestah. Nekatere kolibe so zelo preproste in imajo le posteljo, stol in umivalnik, druge pa so nadvse luksuzne (razkošne), s kopalnico, obednico in spalnico ter električno zračno napravo. Z avtomobilom smo se peljali zvečer, dokler se nismo utrudili in prispeli do prijetnega „motela“, kjer je še prostor; zraven kolibe smo postavili avtomobil in se naslednje jutro peljali dalje, ne da bi se morali jeziti nad hotelskim vratarjem in garažami (napitnin niti ne omenjam). Na ta način smo se tudi lahko v velikem loku izognili večjim mestom.

Malim krajem se seveda ni mogoče izogniti. Cesta pelje skoraj vedno po sredi kraja in že po par primerih spoznamo stalno se ponavljajoči vzorec. Najprvo vhodna cesta, ob njej skoraj vedno senčna drevesa, levo in desno stranske ceste z malimi enodružinskimi hišami in vrtovi; vse prav tako, kot predstavljajo hollywoodski filmi ameriško malo mesto. Nato pride glavna tržna ulica s trgovinami in blagovnicami, restavracijami, kinematografi, pošto in banko. Končno spet izvozna cesta, točno taka kot vhodna, vse v popolnoma ravni črti. Vse zelo simetrično in moramo zelo paziti, če hočemo najti kake razlike.

V nedeljo zjutraj smo bili v Manitowoc, v državi Wisconsin, malem mestu na zahodni obali Michiganskega jezera. To jezero je pravzaprav kakor morje, kajti na najožjem mestu so bregovi oddaljeni drug od drugega 85 km in sredi jezera ne vidimo ničesar drugega kot vodo, nebo in galebe. V nedeljo zjutraj pa je bilo v tem mestecu ravno tako kot v tisoč drugih malih mestih na svetu. Ulice so bile zaspane, sonce je sijalo; šele ko so vabili cerkveni zvonovi k službi božji, je mesto zaživelo in mladi mož pri bencinski črpalki ni skrival svojega nedeljskega mačka.

„Wisconsin — država mleka in masla“ stoji na vseh avtomobilskih napisnih tablah poleg številke. Sončna pokrajina izgleda dejansko kot obljubljen dežela, v kateri se ceči mleko in sicer ne med, temveč mesto njega pivo. Wisconsin je tudi dežela velikih pivovar. Pokrajina izgleda skoraj tako, kot da bi bili v srednji Evropi. Mesta so pač popolnoma ameriška. Mojo posebno pozornost je vzbudilo dejstvo, da se restavracije nikakor niso potrudile, da bi ponudile gostu domače proizvode; boljše njujorške prodajalnice mlečnih izdelkov s ponosom hvalijo veliko število raznih vrst wisconsinskega sira; tu pa, v domovini tega sira, se jedilni listi niti za eno piko ne razlikujejo od stotin drugih po drugih predelih države.

Znamenitosti? Videli smo gozdne griče in verige jezer na severu države New York, ljubka mala univerzitetna mesta, kjer smo imeli občutek, da obstaja mesto zaradi univerze in ne obratno. In potem Niagara-slapovi, ki so po vsem videzu še vedno najpriljubljenejši cilj poročnih potovanj mladih parov. Dalje vidimo smrekove gozdove Michigana, večinoma zaščitne naravne parke s tisoči malih jezer; postrežljiva uprava je postavila ob cestnem robu mize in klopi za izletnike, ki hočejo na prostem pouziti s seboj prineseni prigrizek. „Si quaeris peninsulam amoenam, circumspice (ako hočeš videti lep polcotok, oglej se), je geslo Michigana in to s polno pravico. Vsaj mi smo imeli ta vtis, ko smo napravili velik lok okoli Detroita. Najgloblji vtis pa napravi prvi pogled na Mississippi, ki deli v svojem gornjem toku državi Wisconsin in Minesoto.

Od vseh mnogih rek, ki jih obkrožajo pravljice ali stoletja zgodovine, katere poznam, nima nobena toliko dramatičnega in ogromnega. Pri tem je Mississippi, če smo čitali kaj Marka Twaina, nekaj več kot znanec, o katerem smo zvedeli že po pripovedovanju vse. S silo reke je združeno skoraj nekaj prijetnega, prijateljskega, domačega. Istočasno je njena širina simbolična za širino in globoko srčne dežele Združenih držav. (Nadaljevanje na 6. strani)

Več fosforja - večji pridelki

Tudi napredni kmečki gospodarji mislijo in so prepričani večkrat, da so gnojili zadostno in da postopajo pravilno, ako gnojijo s hlevskim gnojem in nato dodajo še nekaj dušičnih gnojil. Le redko gnojijo zadostno tudi s fosfornimi gnojili.

Navadno kmetovalci mislijo, da najboljše pač učinkuje hlevski gnoj in nato še mogoče kako dušično gnojilo. Ako pa nato žito ne dá dobrih pridelkov in ako se detelja kljub izdatnemu gnojenju s hlevskim gnojem in z umetnimi dušičnimi gnojili nikakor ne more prav razviti, so kmetovalci prepričani, da je vzrok le v semenu.

Hlevski oziroma predvsem goveji gnoj smatrajo splošno kot nekako vedno in povsod učinkujoče gnojilo. To gnojilo je enako dobro za vse vrste njivske zemlje, to pa seveda le, ako je hlevski gnoj dozorel in je tudi stelja v njem že primerno preperela. Le tak gnoj, ki je uležan, ki je že dozorel, more zboljšati in povečati vsebino hranilnih snovi v zemlji. Razen tega pa tak hlevski gnoj tudi pomaga pri razkroju organskih snovi v zemlji in je tudi na ta način vir novih življenjskih sil za naše kulturne rastline.

Tak hlevski gnoj vsebuje zelo mnogo rastlinskih hranilnih snovi, vsebuje dušik, kalij, fosforno kislino in apno. Pa ne samo da hlevski gnoj te hranilne snovi vsebuje, saj te snovi vsebujejo tudi razna umetna gnojila. V hlevskem gnoju je milijone in milijone zelo malih živih bitij, ki so za razvoj rastline v zemlji neobhodno potrebne in katerih ne moremo povečati v zemlji z nobenim umetnim gnojilom. V tem je ravno velika prednost naravnega hlevskega gnoja pred vsemi umetnimi gnojili.

Ako pa kmetovalec na isti zemlji prideluje leta in leta predvsem žito in ako je v zadnjih letih gnojil razen s hlevskim gnojem tudi še z umetnimi dušičnimi gnojili, je bilo gotovo najprej opaziti znatno povečanje pridelkov. To je povzročil dušik.

Ti večji pridelki pa so odvzeli zemlji tudi mnogo hranilnih snovi, ki jih zemlja s hlevskim gnojem in z umetnimi gnojili kmet ni dal. Med temi snovmi pa je predvsem fosforna kislina, ki jo je zato v zemlji vedno manj in manj.

Hlevski gnoj vsebuje namreč razmeroma zelo malo fosforne kisline in zato dobi zemlja z gnojenjem s hlevskim gnojem premalo fosforne kisline. Razen tega pa potrebuje ravno žito za tvorbo zrnja zelo mnogo fosforja. Zato je izključno gnojenje s hlevskim gnojem in z gnojnico vedno le enostransko in je zato tudi negospodarsko, ako več let zaporedoma gnojimo le s temi gnojili.

V hlevskem gnoju je namreč fosforne kisline za približno 50 odstotkov, torej za eno polovico manj kot pa dušika, kalija in apna. V gnojnici pa fosforja skoraj sploh nič ni.

Dokazano dejstvo je, da ima večina naših njivskih zemelj premalo fosforja; pa na tem ne izpremeni mnogo to, ali je njivska zemlja pečena, glinasta, apnena, humozna ali pa ilovnata.

Poleg naravnih gnojil zahteva pečena zemlja nujno še posebej gnojenje s fosforjem, ker tega v tej zemlji ni, z navadnim hlevskim gnojem pa ga pride v zemljo premalo.

Ravno tako je tudi nujno potrebno ilovnati in glinasti zemlji še posebej gnojiti s fosfornimi gnojili. Apnena zemlja je ona, ki vsebuje več kot 20 odstotkov ogljiko-kislega apna. Taka zemlja potrebuje še posebej zelo veliko fosforne kisline, ki jo dajemo zemlji z umetnimi gnojili in to predvsem s superfosfatom.

V vsakem kmetijskem gospodarstvu, kjer imamo na razpolago navadna naravna gnojila, to je hlevski gnoj in kompost, mora torej gospodar misliti tudi na zadostno gnojenje s fosforjem. Pravilno je seveda, da misli gospodar na uporabo dušičnih umetnih gnojil, toda pri tem ne sme pozabiti na posebno važnost fosfornih umetnih gnojil.

Učinek fosforja, te važne rastlinske

hranilne snovi, se kaže predvsem v tem, da je žitno zrnje dobro razvito, slamnate bili so bolj trdne in žito ne polega, žito bolj hitro dozoreva in pridelki so skoraj pri vseh rastlinah mnogo večji. Poleg vsega tega pa se posebno bujno razvijajo tudi korenine rastlin, kar vse spet vpliva na zboljšanje godnosti zemlje. Ta pa je spet važen predpogoj povečanih pridelkov.

Kot važno fosforno gnojilo je znan superfosfat. Ta ima to zelo važno lastnost, da se fosforna kislina v njem lahko topi v vodi. Zato tudi superfosfat hitro učinkuje.

Poleg superfosfata pa je še eno važno fosforno gnojilo in to je Thomasova moka ali Thomasova brozga oziroma žlindra. Fosforna kislina v tem umetnem gnojilu ni tako lahko topljiva in zato tudi to fosforno gnojilo ne učinkuje tako hitro kakor pa superfosfat, pač pa traja njena učinkovitost dalje časa, tudi več let.

Zato tudi trosimo Thomasovo moko v jeseni in sicer 400 do 500 kg na en hektar njivske površine. Superfosfat pa trosimo v vigredi. Eno in drugo gnojilo je primerno tako za njive kot tudi za travnike.

Ko torej sedaj koncem zime delamo načrt za vigredno obdelovanje njiv, napravimo tudi načrt za vigredno gnojenje njiv in travnikov z umetnimi gnojili. Pri tem pa ne smemo vstaviti v račun le nakup dušičnih gnojil, pozabiti ne smemo nikakor na nakup toliko potrebnih fosfornih gnojil, to je superfosfata in Thomasove moke.

Oddaja jajc v letu 1949

Tudi za leto 1949 je predpisana za vse rejce kokoši in rac oddaja jajc. Za podlago določanja, koliko jajc morajo posamezni rejci kokoši in rac oddati, je ono število kokoši in rac, ki so jih rejci prijavili oziroma bi jih morali prijaviti pri štetju domačih živali dne 3. decembra leta 1948.

Za vsako kokoš ali raco je treba oddati 40 jajc.

Od predpisane oddaje 40 jajc morajo oddati rejci 32 jajc do konca junija, ostalih 8 jajc pa nato do konca meseca septembra 1949 leta.

Na predpisu o oddaji jajc (ta predpis dobi vsak rejec) je natančno označeno, koliko jajc morajo od zgoraj označenega števila oddati rejci vsak mesec. Ako bi slučajno kdo pomotoma ne dobil predpisa o obvezni oddaji jajc, je zato vseeno obvezan oddati zgoraj označeno število jajc.

Z odobritvijo občinskega preskrbovalnega odbora morejo dobiti odpis obveznosti oddaje jajc oni rejci, ki dobivajo celo leto krušno živilsko nakaznico kot normalni potrošniki. Za vsakega takega člana družine, ki živi v skupnem gospodinjstvu z rejcem, more znižati občinski preskrbovalni odbor oddajo jajc za 40 komadov, torej za predpis oddaje jajc za eno prijavljeno kokoš.

Važno opozorilo

PRISPEVKI ZA UREDITEV GNOJIŠČ

Največja potrata in največje razmetavanje premoženja je v kmečkem gospodarstvu neurejeno in nepravilno gospodarstvo z gnojem. Zaradi takega nepravilnega ravnanja z gnojem gredo leto za letom v izgubo milijonske vrednosti, milijonske vsote.

Pravilno ravnanje z gnojnico in z gnojem je mogoče le pri pravilno urejenem odtoku gnojnice iz hleva in nadalje pri pravilno urejenem gnojišču ter končno pri pravilno zgrajeni gnojnični jami.

Zaradi pomanjkanje gradbenega materiala je bilo v preteklih letih skoraj nemogoče zgraditi gnojišče. Ker pa je gradbeni material spet na razpolago, ni nikakega izgovora in nikakega opravi-

Nasveti gradbene stroke:

Gradbeni material

II. POGlavJE: UMETNO GRADIVO

(Nadaljevanje)

2. Beton

Kratko zgodovino tega gradiva smo omenili že v uvodu in iz zadnjega odstavka o opeki sledi, da opeka in beton, kakor se to često misli, niti ne tekmujeta med seboj, temveč se le izpopolnujeta, ker imata deljeno področje. Razen pri zgradbah ob in na vodi se beton mnogo uporablja pri gradnji raznih industrijskih objektov (zgradb), zlasti onih velikega obsega, kjer je radi boljše povezanosti prostranih zidov med seboj itak potreben železobetonski. Tudi so mešalni stroji za beton kakor tudi vzdalne naprave danes že tako razvite, da se v velikih dimenzijah danes morda dá z betonom hitreje, torej bolj ekonomično zidati kot z opeko.

Izkušnje v pokrajinah, ki so posebej posebno izpostavljene, kot na primer na Daljnem vzhodu in na jugu Evrope so pokazale zanimivo dejstvo, da so takozvane „skeletne“ zgradbe, ki obstoje iz goste med seboj povezanega železnega ogrodja in ki je takorekoč vsestransko zalit z betonom, mnogo bolje prestale potresne sunke kot zidovi iz opeke ali naravnega kamna, dasi železobetonske stene izdaleka niso tako masivne in so vrhu tega običajno še mnogo višje.

Tudi zračni napadi v minuli vojni skeletnih zgradb niso porušili v oni meri kot onih iz opeke ali kamna, ker je n. pr. močna povezanost stropov z vsemi stenami, obvarovala vsaj nižje ležeča nadstropja pred poružitvijo.

Po drugi strani pa tudi ravnanje in zidanje z betonom ni tako enostavno kot z opeko ali s kamnom in je potrebna gotova opreznost že zaradi tega, ker se gradivo, to je beton na kraju samem šele sestavlja, dočim pride opeka na lice mesta že pripravljena za vzdavo. Posebno kočljiva postane ta okolnost, kadar gre za železo-beton, torej za zgradbe, ki jim poverjamo določeno nosilnost, kot so to mostovi, tovarniški stropi, razni nosilci, preklade in podobno. Ker je beton mešanica cementa, gramoza (grušča), peska in vode, je potrebno, da se najprej pobliže seznanimo s poedinimi sestavnimi deli.

a) Cement

Cement se pridobiva iz posebej za to izbrane apnenčeve kamenine, ki je nekoliko pomešana z glino, torej iz neke vrste laborja. Ta material se zmelje v prah in nato žgè v posebnih pečeh do temperature, ki je že blizu tališča. Tekom te procedure, ki jo je mogoče do vseh podrobnosti izvesti le v tovarni, se primešajo cementnemu prahu še vse one snovi, ki dadó cementu one lastnosti, ki se od njega zahtevajo za posebne namene.

Po svojem kemičnem sestavu vsebuje cement okroglo 60 odstotkov apnenca, 30% silikatov in gline, ostalih 10% pa se razdeli na spojine železa, žvepleno kislino in one posebne dodatke, ki so potrebni, da dobi cement še posebne lastnosti.

K temu še omenimo, da sestojé skoraj vse vulkanične kamenine več ali manj iz spojin silicija, to je iz silikatov. Po razkroju razpadejo te kamenine v ilovnate snovi in so torej silikati in glinaste primesi ono, kar dá cementu lastnost, da se razmočen sprijema z vsako snovjo, ki ga obdaja. To lastnost imenujmo lepljivost.

Ilovnate in glinaste primesi imajo pa še to lastnost, da v razmočenem stanju nabreknejo, pri osužitvi pa se naglo skrčijo in trdno sprimejo.

Vse te lastnosti svojih sestavin so se prenesle naravno tudi na cement. Če mu primešamo gotovo količino vode, dobi videz snovi, ki je podobna testu, ki se po preteku ene ure strdi in pravimo temu, da cement „veže“.

Cementu, ki veže prej kot v eni uri, pravimo da je hitro vezoč, onemu pa, ki rabi za strditev več kot eno uro, da je počasni vezoč.

Snovi, kot so to klorkalcij, soda in mavec, dodane v mali količini, zadržujejo, dodane v večjih množinah pa pospešujejo vezavo cementa.

Pri železobetonskih delih na primer, ki zahtevajo oprezno delo, se radi poslužujemo počasni vezočega cementa, pri hitrih zidavah pa, kjer gre za čas in koder se dela zgolj s stroji, ki dajejo delu nagel tempo, pa je že bolj uместen naglo vezoči cement, ki pa mora baš radi tega imeti posebno odlično kakovost. Pravimo mu visokovreden cement. V narahlo nasuten stanju tehta 1 m³ cementa okroglo 1200 kg, v dobro pretresenem stanju pa 1900 kg. Pri določbi mešanice betona pa računamo v praksi vedno s prostorninsko težo, ki odgovarja nasutemu stanju, torej z 1200 kg za 1 m³.

Če vzamemo torej zaboj, v katerega gre ravno 1 vreča cementa, torej 50 kg, potem mora znašati njega prostornina $\frac{50}{1200} = 0,042 \text{ m}^3$ ali 42 dm³. Tak zaboj bi imel tedaj mero 50×40×21 cm. Pri mešanici betona v razmerju n. pr. 1:2:3 bi morali vzeti enostavno 1 tak zaboj cementa, 2 zaboja peska in 3 zaboje gramoza; pri mešanici cementne malte v razmerju 1:2 en zaboj cementa in 2 zaboja peska i. t. d.

Cement, kakor ga dobivamo na naših tržiščih, je takozvani normalni cement. Obstajajo pa še druge vrste cementa, ki jih proizvajajo iz raznih surovin specialnih lastnosti in se imenujejo potem tudi specialni cementi. Ako namesto laporja zmeljemo in sežgemo oziroma dodamo vulkanski groh, rudninsko žlindro in podobno, potem dobimo n. pr. cemente manjše teže; z dodatkom drugih rudninskih snovi pa zopet cemente, ki so bolj odporni proti raznim kislinam, solém i. t. d. Normalni (portlandski) cement je pri tem bolj občutljiv in pri zgradbah v raznih industrijah, kjer pride v dotik z raznimi kislinami in drugimi razjedajočimi kemičnimi spojinami, ni uporaben.

Rekli smo, da se normalno vezoči cement strdi nekako po preteku ene ure. Toda ta strditev se nadaljuje, vedno počasneje seveda, in je po preteku kakih 28 dni dovršena. S stopnjo strditve raste tudi trdnost cementa, ki znaša po 7 dneh strditve ca 200 kg, po 28 dneh za 300 kg na 1 cm². Te številke predstavljajo še skrajno mero, preko katere se material še poruši, in veljajo samo pri obtežbi na pritisk. Za natezne sile, torej sile, ki vlečejo material narazen, pa smemo vzeti poprečno le eno desetino gornje mere.

Sámo po sebi se razume, da vreč s cementom ne smemo shranjevati v mokrih ali vlažnih prostorih, ker se napije vode in strdi, še predno pride do uporabe. Če tak cement zopet razbijemo, skoraj ni več uporaben, ker je mnogo izubil na lepljivosti, torej glavni svoji lastnosti. ing. —r.

(Dalje prihodnjic)

Kmetijski stroji pozimi

Zemljo je treba vedno boljše in boljše ter od leta do leta bolj temeljito obdelovati, da se njeno obdelovanje izplača in da nam vedno več rodi. Ni zadosti, da nam danes daje zemlja na enem hektarju toliko pridelkov kot pred 100 ali pred 20 ali 10 leti. Pridelke moramo stopnjevati od leta do leta.

To pa je mogoče doseči le z vestnim, skrbnim in temeljitim obdelovanjem zemlje. — Kako pa je danes mogoče zemljo boljše obdelati kot pred desetimi ali dvajsetimi leti, ko pa je na naših kmetijah manj delavcev, kot pa jih je bilo takrat? Izključno le s čim večjo uporabo kmetijskih strojev.

Kmetijski stroj je zato danes postal že najboljše delavec, še več: postal je kmetov najboljši in najzvestejši prijatelj. Zato pa je tudi nujno, da s kmetijskimi stroji kmet ravna kot s svojim najboljšim prijateljem.

Ni kar tako brez pomena, da si ravno v dveh največjih državah na svetu kmetijski stroj utira s tako silo, s tako hitrico in tudi tako uspešno pot v vse kmetijske obrate. Kakor si danes ne moremo skoraj zamisliti tudi najmanjšega ameriškega farmerja brez kmetijskih strojev, tako skoraj ni sovjetskega kolhoza v najbolj oddaljenem delu Sovjetske zveze, ki bi bil brez kmetijskih strojev.

Posledica in vzrok mehanizacije in tehnizacije kmetijstva ni torej v sistemu ureditve države, ampak je to posledica spoznanja, da danes brez uporabe kmetijskih strojev zemlje ni več mogoče obdelati tako, da bi od leta do leta stopnjevali kmetijske pridelke. Poleg tega prvotnega spoznanja pa igra seveda še tudi rentabilnost obdelovanja zemlje odločilno vlogo.

Če pa ima stroj v kmetijstvu tako velik pomen in se njegov pomen še od leta do leta stopnjuje, moramo za stroje tudi temu primerno skrbeti. Tudi strojem moramo v zimskem času privoščiti primerni počitek, tudi stroji naj imajo dopust po naprtnem delu, naj imajo svoj praznik.

Za praznik mora biti v hiši red, vse mora biti pospravljeno in za praznik obleče vsak praznično obleko. Tudi pri strojih naj bo tako.

Vsi kmetijski stroji od traktorja pa do navadnega okopalnika in vse kmetijsko orodje do najenostavnejše motike naj bodo pozimi v najlepšem redu. Vsi kmetijski stroji naj bodo preko zime očiščeni in osnaženi, vse kmetijske stroje in vse orodje je treba pregledati, če je potrebno mogoče kako popravilo. To popravilo je treba izvršiti v zimskem času in nikakor ne smemo z njim odlasati tja v vigne, ko je z delom treba že pričeti in ni več časa za popraviljanje strojev.

Najpreje pregledamo velike in dragocenejše stroje, v prvi vrsti je treba vzeti v poštev traktor. Ker pa si pri nas posamezni kmetovalci še niso nabavili traktorjev, ker ne zmorejo visokih cen ali pa imajo še razne neutemeljene predsodke do traktorja in njegove uporabe, skoraj nima pomena opisovati, kako bi morali v zimskem času pregledati traktor in ga usposobiti za vigne delo.

Najbrž si zlasti manjši naši kmetovalci še ne bodo mogli tako kmalu nabaviti traktorjev. Ker pa je traktor za pravočasno in temeljito obdelavo zemlje izredno potreben in ker z njim mnogo dela prihranimo, bo treba misliti na skupno nabavo in skupno uporabo tega nad vse koristnega stroja.

Nato pride na vrsto pregled stalnih, to je stabilnih motorjev. To so razni bencinski motorji in tudi električni dinamomotorji. Vse dele je treba dobro očistiti z vodo, nato jih osušimo, gladke dele stroja pa namažemo. Ako je v motorju še preostalo pogonsko sredstvo, to je bencin, tega izlijemo oziroma iztočimo in nato tudi notranjost stroja očistimo. Natančno preglejmo vse ležaje in napolnimo vse posodice za tekoča maziva nad ležaji. Ko je motor temeljito očiščen in skrbno pregledan, ga pokrijemo, da je zavarovan pred prahom.

Kosilnice očistimo najpreje temeljito z vodo, nakar vse dele dobro osušimo in vse gladke svetle dele dobro namažemo. Prav posebno temeljito pregledamo nože, ki jih snamemo in nato nosilec nožev temeljito očistimo in namažemo. Ukrivljene zobe pri tem zravnamo oziroma manjkajoče nadomestimo. Dobro preglejmo tudi vse vzvode, ki nosijo oziroma dvigajo in spuščajo nosilec nožev.

Pri nožih pregledamo rezila in pokvarjene nadomestimo z novimi, kakor tudi nadomestimo z novimi že preveč izbrušena rezila. Vsa rezila pa nato nabrusimo oz. damo nabrusiti, da je tako stroj pripravljen za novo delo.

Tudi sejalne stroje skrbno očistimo. Dele, ki jih moremo namazati (ležaji, transmisijsko kolesje), naoljimo. Vse vzvode preizkusimo, da li niso mogoče ukrivljeni ali drugače pokvarjeni. Kontrolirajmo oddaljenost med posameznimi vrstami.

Krompirjev izruvač očistimo dobro z vodo in vse gladke dele namažemo z oljem ali lojem. Vse vzvode in transmisijske preglejmo, očistimo, staro olje odstranimo.

Stroje za obdelovanje zemlje, kakor pluge, okopalnike, razne brane i. t. d., skrbno očistimo zemlje in blata ter druge nesnage, vse gladke in svetle dele namažemo; desko in nož pri plugu prevlečemo z apnenim mlekom, da jih zavarujemo proti rji, vse ležaje namažemo z mastjo.

Velika Britanija goji konje že iz časov, ko se je na britanskih otokih izkrcal Julij Cezar. Ta rimski vojskovodja namreč poroča o moči in gibčnosti malih konj, ki so starim Britancem vlačili bojne vozove. Na Angleškem ni skoraj nikogar, ki se ne bi zanimal za kakšnega prvovrstnega konja in ne bi bil na to ponosen. K tradicionalnemu uspehu angleške konjereje pa precej prispeva vlažno podnebje, ki daje obilo najboljše krme. Hkrati pa so pokrajine z razsežnim kodrastim gričevjem, ki so tako značilne za južno Anglijo, najprimernejši za rejo hitrih konj. Ni boljšega kraja za galopiranje, kot so prožna travnata pobočja teh gričev, ki ostanejo mehka, a trdna v vsakem vremenu.

Nedvomno je najbolj znana izmed angleških konj čistokrvna pasma. To so na splošno priznani najboljši konji, kar jih je do danes dala konjereja. V galopu se gotovo ne more meriti z njimi nobena druga pasma na svetu. Angleška čistokrvna pasma izvira iz domače pasme ponijev („ponies“), ki so jo v tisočletni zgodovini Anglije večkrat križali s tujimi uvoženimi konji. Vsekakor pa je bilo najvažnejše križanje proti koncu 17. stoletja in v 18. stoletju z arabskimi konji, ki so jih pripeljali iz Orienta. Vsak čistokrvni konj na Angleškem ima svoj natančni rodovnik, ki je potrjen in mora biti registriran v glavni knjigi za konjerejo (General Stud Book). Vsak angleški čistokrvni konj je potomec enega izmed treh arabskih konj: Godolphin Arabian (okrog leta 1725), Darley Arabian (okrog leta 1700) ali Herley Turk. Herleya Turka so prvega pripeljali na Angleško in ga tam vzgojil okrog leta 1680. Čeprav so ga takrat imeli za turškega konja, prevladuje danes mnenje, da je bil čistokrvne arabske pasme. Prvi konji po teh arabskih križanjih so bili manjši, kot pa je njihov potomec današnje čistokrvne pasme. Skrbna reja in prehrana sta tako vplivali na njihovo rast, da zrastejo konji do 16 ped v višino, dočim so bili prej le 14 ped visoki. Reja čistokrvne pasme je važna industrija v angleškem gospodarstvu. Mesto Newmarket se na primer živi le s konjerejo.

Poleg angleške čistokrvne pasme pa je še danes zelo cenjena v Angliji tudi arabska čistokrvna pasma. Vendar pa jih cenijo bolj zaradi lepote in posebnih značilnosti kakor pa zaradi uporabnosti

Skrbimo v zimskem času tudi za gnojnično črpalko. Večinoma pustijo gnojnično črpalko brez vsake oskrbe, naj pač deluje, dokler more. Tako ravnanje je nepravilno, ker škoduje končno gospodarju samemu. Tudi črpalko dobro preglejmo in vse dele namažimo ali vsaj prevlecimo z apnenim mlekom, da jo ne razjeda rja.

Predolgo bi trajalo, ako bi hoteli naštetati vse stroje, vse vozove in vse orodje, kar vse bi moral kmetovalec pozimi temeljito pregledati in skrbno očistiti.

Vse dele strojev in orodja, ki jih more napasti rja, je treba namazati, da jih tako zavarujemo pred uničenjem in tako tudi čim dalje ohranimo.

Ko so vsi stroji pregledani, ko smo dali vse orodje popraviti, spravimo vse na primernem in suhem kraju. Tu morajo biti stroji in vse orodje lepo v redu in pregledno razmeščeni. Važno pa je tudi, da so stroji tako spravljene, da so zavarovani pred vlago, pred dežjem in pred snegom, pa tudi pred prevelikim mrazom.

Samo premislimo, kaka vrednost, kako velik kapital je v kmetijskih strojih. Danes si pač kmet ne more in tudi ne sme privoščiti te potratnosti, da ne bi skrbel pravilno za kmetijske stroje, ki jih je s tako velikimi stroški nabavil. Ne samo da s tem škoduje sebi, temveč zapravlja tudi skupno narodno premoženje, na kar naj bi slovenski kmetovalci še posebno mislili.

Vsaj enkrat na leto torej temeljito preglejmo vse kmetijske stroje in vse orodje, nato pa jim privoščimo do vigne zimski počitek pod lopo, kamor ne prideta dež in sneg.

Angleški konji

za tek, za lov in za tek čez zapreke.

Za čistokrvno pasmo so najznačilnejši angleški težki vprežni konji, ki jih poznamo pod imenom „shires“. To so največji in najtežji konji na Angleškem in mnogi menijo, da so najboljši težki vprežni konji na svetu. „Shires“ izvira iz najstarejših časov iz pasme „angleškega črnega konja“, ki so ga prvotno uporabljali v bojih, kjer je moral nositi težo do zob oboroženega in v železo oblečenega jezdeca. Angleški „shire“ je visok nič manj kot 17 ped in tehta vsaj eno tono. Spoznamo ga po teh značilnostih: ima okroglast gobec, spodnji del nog pa so poraščeni z dlako. Je izredno močan in ubogljiv.

Drug angleški vprežni konj pa je „Suffolk Punch“. Je nekoliko krajši od „shire-ja“ in bolj čokat. Zelo ga cenijo zaradi poguma in ker rad opravlja najtežja dela. Rad pa se tudi prilagodi najtežjim pogojem, kot je na primer oranje težke zemlje vzhodnih grofij. Verjetno je, da je svoj čas ta pasma pripadala k isti družini angleškega „shire-ja“. Toda danes se precej razlikuje od nje po zunanosti in nima dolge dlake po nogah.

Tretja značilna vrsta angleških konj pa so domači poniji. Ti poniji so vsi majhni, čvrsti in krepki. Žive vse leto prosti v naravi in se množe v na pol divjih okoliščinah v gorah, gozdovih in po planjavah Anglije, Škotske in Wallesea. Med poniji je morda najbolj znana pasma iz „New Foresta“, ki jo še vedno gojijo po gozdnatem predelu Hampshireja, ki je bil pred 900 leti lovski revir kralja Viljema Osvajalca in njegovega sina iVljema Rufa. Drugi znani poniji so iz Wallesea, tako imenovani „Fell poniji“, „Highland poniji“ in še posebno poniji iz Dartmoorja in Exmoorja. — Dartmoor in Exmoor ležita na jugozapadu Anglije. To sta obširni, mrzli in močvirnati visoki planoti, ki dajeta malo zavetja. Vse leto sta izpostavljeni vetru in velikim nalivom. Poniji, ki zdrže vse leto v takih okoliščinah, so zato seveda krepki in žilavi. Ni jih težko ukrotiti in vzgajati. Enkrat na leto jih love, da jih zaznamujejo in prodajo. Zelo jih cenijo kot jahalne konjiče za otroke. Na splošno pa jih uporabljajo tudi poljedelci iz goratih predelov zahodne Anglije.

V tujini imajo angleške konje za lov, takozv. „hunter“-je, za posebno določene

no angleško pasmo. Toda „hunter“ ne pripada kakšni enotni in določeni pasmi. Večina teh lovskih konj so križanci domačih ponijev z nekaterimi čistokrvnimi konji ali z nekaterimi vprežnimi ali jahalnimi konji. Toda konji za lov so zelo različnih vrst in velikosti z ozirom na težo, ki jo bodo morali nositi ali z ozirom na ozemlje, kjer bodo hodili. Čeprav hunterji niso določena pasma, pa jih je klub temu možno spoznati in mnogi izmed angleških konj, ki jih vidimo na mednarodnih konjskih dirkah, pripadajo prav k tej vrsti. Angleški lovski konji se razlikujejo od čistokrvne pasme le v toliko, kolikor so težji in imajo močnejše noge, ki so primernejše za skoke in hitri tek po neravnem svetu.

Elektrarna na veter

V Angliji bodo v kratkem zgradili veliko elektrarno na veter, ki bo dobavljala zveznemu električnemu omrežju 1000 do 2000 kilovatnih ur. Predela za ta načrt je izdelal odbor za vetrno silo pri britanski raziskovalni zvezi za električno in sorodne industrije.

Strokovnjaki, ki so v tem odboru, delajo že šest mesecev na Orknejskih otokih, kjer so pričeli delati poizkuse na 150 m visokih gričih. Hitrost vetra doseže tam večkrat 150 km na uro. Potem, ko so tam zgradili končno majhno poizkusno postajo in vgradili vanjo aparate, ki zaznamujejo hitrost vetra in smer vetra, so zapustili otoke. Sedaj potujejo po zapadni obali Velike Britanije in pripravljajo gradnjo novih postaj za zaznavanje na Škotskem, Angliji in v Walesu.

Znanstveniki, ki pripadajo tej majhni skupini, upajo, da bodo mogli izrabiti silo vetra ravno tako, kakor je bil to slučaj pri izkoriščanju vodne sile, pri kateri so tudi pričeli z navadnim vodnim kolesom.

Izgraditev sile vetra ima za Veliko Britanijo poseben pomen, ker ima le malo vodovja, ki bi bilo pripravno za večje elektrarne na vodni pogon, medtem ko so na drugi strani vetrovne prilike zelo ugodne. Lahko se pripeti, da bodo elektrarne, ki preskrbljujejo z električnim tokom zasebne hiše in tovarne, v doglednem času že izkoriščale silo vetra.

V avtomobilu

(Nadaljevanje s 4. strani)

žav, o kateri čutimo, da pričinja na drugem bregu reke.

Še sto km dalje, in prispeli smo v Rochester, v ta romarski kraj bolnikov Amerike, od kjer vam pišem. Mayo-klinika zdravi ljudi takorekoč na tekočem traku. V 11-nadstropnem nebotalniku so v posameznih nadstropjih najboljši specialisti na vseh poljih medicine. Ni bolezni, ki bi je tu ne zdravili, ni operacije, ki bi je tu ne izvedli. Vsakega bolnika temeljito preiščejo. Rochester ima 25.000 prebivalcev; letno preiščejo tu povprečno 250.000 bolnikov. Niso vsi pravi bolniki; nekatere tovarne pošiljajo svoje delavce in nameščence redno na splošne preglede. Z izjemo nujnih primerov je potrebno, da se bolniki javijo tri do štiri tedne naprej. Ko pride potem veliki dan, sedijo pacienti potrpežljivo v ogromnih čakalnicah in čakajo, da se zasveti njihova številka na stekleni plošči. Centrala je ogromna kartoteka. Vseeno, če si bil zadnjič tukaj pred dvema ali pred 20 leti, pritisk na nekaj gumbov in že v par minutah postrežejo s celotnim bolezenskim opisom. Stvar obratnega vodstva je ugotoviti premoženjske razmere bolnika. Honorarje določijo v splošnem od primera do primera po plačilni sposobnosti pacienta; milijonar, ki je svoj luksuzni avtomobil s šoferjem poslal pred mostom domov in ki pride v stari, ponošeni obleki na kliniko, bo kaj lahko ugotovil, da mu njegov „inkognito“ nič ne pomaga.

En dan v tem mestu — in že imam skoraj občutek, da bi moral iz solidarnosti oboleti. Veselim se, da potujemo jutri zgodaj zjutraj dalje proti zahodu; v par dneh vam bom zopet pisal. Do takrat ostanite zdravi!

Vaš

H—p—D.

Izpod domače lipe

SVEČE

Če je nam smrt lansko leto priznala — imeli smo samo 12 smrtnih slučajev — je nam letos že pobrala tri, dva moža in eno ženo. Pričakovali smo, da bo Rožičev oče **Martin Mačić** še ozdravel! Operacija je pokazala, da je vsako upanje zastoj in da so tedni šteti. Kako bi on še rad živel, imel je še veliko načrtov za življenje. Na god spreobrnjenja sv. Pavla jutraj je umrl. 27. I. smo ga spremili k večnemu počitku. Ogromno ljudi se je zbralo. Ob odpriem grobu so se poslovili od njega domači g. župnik in še drugi zastopniki in govorniki. Pevci so zapeli žalostinke, godba je zaigrala v slovo. — V ponedeljek jutraj 7. t. mj. je umrl na Muti pri Tonjaku **Peter Kovačič**. Bil je veselega značaja. Dosegel je visoko starost 86 let. Bil je delavec v tovarni na Bistrici, zdaj že dolgo let „na renti“. Bil pa je tudi zvest služabnik božji, ki je služil tudi s svojim delom in poklicem; molitvijo in trpljenjem Bogu. Kakor starček Simeon v templju je pričakoval tudi rajni Peter smrt kot rešitev in kot pot v kraljestvo večne luči. Požarna bramba in godba sta mu izkazali zadnjo čast kot najstarejšemu članu tukajšnje požarne brambe. — Ob istem času pa je ležala na mrtvaškem odru pri Ledarju na Sali **Terzija Obličnik**. Dolgo je bolehal in zdihovala. „Veliko boš trpela...“ je Bog rekel Evi v raju! Tudi življenje matere in žene stoji velikokrat v znamenju trpljenja, ki pa je obenem pot v večno slavo. V četrtek, 10. II. smo jo položili v hladan grob. Naj bi bil materinski grob spomenik materinske ljubezni in trpljenja!

V zadnjem času sploh veliko bolehalo ljudi! Po nekaterih hišah so ležali vsi. Pa kaj bi se ne čudili, da se je bolezni tako razpasla, ko je celo našega vrliga zdravnika vrgla za dva dni na posteljo. Pa zdravniki si znajo pomagati! Kako smo ga veselili, da je vedno z veseljem pripravljen tudi vsem drugim ob vsakem času pomagati. Tako nas zapušča tudi že ta bolezni! Vigred že prišla bo ...

V Svečah je bil tudi kuharski tečaj. Upajmo, da so se dekleta veliko naučila kuhati. Zaključili so tečaj s prireditvijo, pri kateri so dekleta zapela tudi nekaj pesmi. Mi pa se bomo držali recepta g. govornika, ki nam je priporočal posebno zelišča. Meso je itak predrago. De-

kletom pa želimo dobrih ženinov, da bodo mogle kmalu praktično uporabiti, kar so se naučile.

ŠT. LENART PRI SEMMIH STUDENCIH

Zima gineva in z njo se povračajo počasi lepi pomladanski dnevi. Ja, res je, pomlad že silii v deželo. Sneg se še kuja, noče se stopiti, toda počasi se bo moral, če se bo hotel ali ne. Tudi dekleta in fantje hitijo, da se še v tem predpustu poročijo. Tako se je poročila Tarman Marija, zapustila našo lepo faro in jo mahnila v št. Job. Tudi Galle Hana, po domače Hajnzičeva, je zapustila lepi „ledik“ stan in prepričani smo, da jo bo tudi ona kam mahnila in ne bo ostala v naši fari.

Druga dekleta jo spet potegnejo v svet. Ena grede v Beljak, druga v Celovec ali pa še dalje. Res ubogi bodo sedaj naši fantje, ko bodo lahko namesto lepe pesmi:

Preljubi št. Lenart, kako si ti lep,
imaš majčkeno faro, pa dosti
peli:

Ubogi št. Lenart, kako si bil lep,
imaš „luštano“ faro, pa nič več
deklet.

No, sedaj bo ja vsak uvidel, da bodo dekleta pri nas vsak čas na karte, če ne na „Bezugschein“. Zato pa ne sme nihče našim fantom zameriti, če bodo šli v kako drugo faro in si tam poiskali „boljšo“ polovico. Saj so prisiljeni to storiti, sicer bomo izumrli.

Tudi to moramo povedati vsemu vsetu, da se je končno preselil naš organist v mežnarijo, kjer se, kakor sam pravi, kar dobro počuti. Sicer ni trajalo to preseljevanje dolgo; „samo“ celih 250 dni. Pa da ne bi kdo mislil, da se je mežnar tako dolgo selil! Bog ne daj! Samo drugi so temu krivi. Kdo, tega ne bomo povedali, ker vam to lahko vsak v vasi pove. Samo eno ga moti, pravi mežnar, v mežnariji. In to so sitne miši in podgane. Lovi jih pa lovi, toda ukrotiti jih pa ne more. Pa pravi, da ne ve, odkod se jemljejo. Toda mi bi vedeli temu dober odgovor. V cerkvi imamo namreč orgle, ki so pa vse kaj prej kot orgle. Če namreč nanje igraš, zbežijo iz vseh kotov miši in podgane in kam, seveda k mežnarju, da se mu maščujejo za motenje, ki ga imajo pri zimskem spanju. To se vidi, kako so miši muzikalične in ne morejo prenesti obupnih tonov, ki jih dajejo orgle. Zato svetujemo mežnarju, naj ne igra več na orgle, ali pa jih dá popraviti in sicer ne na njegov račun.

Sicer pa smo prepričani, da bodo orgle skoro dali popraviti, da bodo lepo igralo in da bodo imeli mežnar in miši mir. Pa ne samo popravili, tudi „elektrozirali“ jih bodo, saj so gotovo samo radi tega postavili v naši fari nekaj transformatorjev.

Pa ne samo to, še marsikaj novega je v naši fari. Zadnjič smo poročali, da so se gasilci nanovo organizirali. Toda, če se kdo nanovo organizira, mora dotični postaviti tudi novo vodstvo, kot je to navada pri vseh demokratičnih ljudeh. Toda vodstvo se postavi samo z volitvami in tako smo tudi mi imeli volitve. Res smo srečni, da bomo letos lahko dvakrat volili! Drugič mislimo v jeseni pri splošnih volitvah. Toda te volitve so potekle brez kake propagande in brez „volilnega golaža“. Za komandanta so izvolili Woschitz Franca in se kar vidi, da ima mladina močno besedo in da je dala vodstvo v roke mlajšim močem, tako da se stari lahko oddahnejo.

Tudi dolgi zimski večeri minevajo in z njimi bo počasi minulo tudi zimsko veselje. Eni si kratijo čas s tem, da predejo in pripravljajo balo, drugi zopet igrajo karté, tretji preganjajo čas zopet s čim drugim. Toda marsikateroga premaga skušnjava in namesto, da bi predele, pride, najprej samo gleda, nato pa ga začnejo srbeti roke in ni dolgo, pa že ima v rokah namesto kolovrata in preje karte. Nato pa pozabi na noč in igra in igra, da je veselje. Pri tem pa mine čas in treba je iti spat. Seveda je nato dotičnemu žal, da je igral, ker bi lahko med tem časom dosti napredel; toda po toči zvoniti je prepozno. Med igranjem si pa marsikateri privoščiti kako šalo in tako se zgodi, da zgori komu gamsova brada. Seveda, ker so pa gasilci ves čas na razpolago, posežejo vmes in je tako nevarnost večjega ognja takoj odstranjena. Toda nekateri se bodo vprašali, ja kje pa je to? Tudi to vam moramo povedati! Tej hiši oziroma gostilni se pravi pri Menteju. Kar pridite in pogledajte vsi, ki boste kdaj tu mimo hodili, pa vas ne bo nikdar več mikalo zapustiti našega lepega kraja in z njim tudi naše fletne gostilne.

KNEŽA

Iz naših hribov se le malokdaj oglasimo. Navadno je pozimi toliko snega, da ne pridemo ven. Letos pa nimamo nobenega snega. Najbrže zato, ker so v Maršalovem načrtu pozabili nanj. Saj drugega blaga je sedaj že dosti.

Vsako leto okrog Svečnice nas prebudijo severovzhodni vetrovi, ki priplsejo čez Golovico in Krčanje k nam na obisk. Letos pa so nanosili na Svečnico popoldan iz vseh strani številne goste, ki so se prišli veseliti k Likebu na pravo kmečko „hojšet“.

Radejeva Barbi, hči daleč naokoli poznane in spoštovane Hausarjeve družine, je podala roko Ripnovemu Francu, ki je prišel na njen dom, da ji bo dober mož in gospodar. Krčanjski župnik g. Fritzer je mladi zakonski par blagoslovil in mu dal lepe nauke na novo življensko pot. Pri Likebu pa se je zbrala vesela svatovska družba in se po starih običajih ob dobri kapljici veselila sreče mladih zakoncev.

Mladima zakoncem želimo mnogo sreče in zadovoljstva za bodočnost in da bi Radejeva hiša slovela tudi pod novim gospodarjem kot vzoren steber slovenskega krščanskega družinskega življenja.

DVOR PRI ŠMIHELU

Pretekla nedelja je bila za našo vas zopet vesela. Pred oltar je stopila naša priljubljena **Krištof Lizi**, p. d. Ferlinova, in je obljubila večno zakonsko zvestobo **Kargl Hanzeju**, p. d. Jerovtu iz Bač ob prijaznem Baškem jezeru.

Ko so svatje odhajali ob krasnem sončnem dnevu z lepo okrašenimi vozovi in konji iz Dvora v šmihelso cerkev k poroki, so fantje vneto streljali z možnarji. Na poti v cerkev so se „šrangovci“ prav pridno udejstvovali: najprej fantje bolj „uradno“, ker njim pač pripada ta pravica; potem pa so prišla na vrsto tudi dekleta in tudi otrok ni manjkalo: vsak je hotel biti deležen kakega spomina na ta dan.

Poročno mašo je opravil preč. g. župnik Picej, ki je v lepem nagovoru opomnil novoročenca na dolžnosti in težave, pa tudi lepote zakonskega stanja in jima želel, naj bi Vsemogočni obilno blagoslovil njuno zakonsko zvezo. Domač cerkveni pevski zbor je med poročnim obredom in sv. mašo lepo in ubrano prepeval. Kot prič sta bila g. šol. upravitelj Aichholzer Franc iz Loč za nevesto in g. Trunk Joško, posestnik iz Bač, za ženina.

Ženitovanje se je vršilo na nevestinem domu. Proti večeru je prišla številna mladina iz domače in sosednjih vasi, hoteč s tem pokazati, kako priljubljena je bila nevesta med njimi. Fantje so zapeli tudi nekaj lepih slovenskih pesmi. Da ni ničesar manjkalo, so pridno skrbele naše kuharice, neutrudna godba pa sta neumno razveseljevala svate s poskočnimi komadi do jutranjih ur, ko se je nevesta odpeljala na svc. novi dom v Bače pod Jepo.

Kar težko bomo pogrešali Lizi, ko je ne bo več med nami; ženin oz. nevestin novi dom pa bosta vesela, ko bosta dobila tako pridno življensko družico oziroma gospodinjo. — Ženinu in nevesti, ki sta oba iz zavednih slovenskih katoliških hiš, želimo tudi mi obilo sreče in božjega blagoslova!

MAUSER KAREL:

**KAPLAN
KLEMMEN**

ROMAN

(Nadaljevanje)

50.

Po ženinem molku je Križnar suho dejal:

„Odit moraš. Tu zame ni več življenja.“

Križnarica se nj zganila. Stisnjena k otrokom je s pekočimi očmi gledala v temo.

Drugi dan je bil cel dan doma. Ni se zganil iz barake. Videli so ljudi, ki so postopali okoli kaplanije in v skrivljivih ustnicah je hotel ohraniti železen mir.

Otroci so bili začuda mirni. Ženin molk in plašnost otrok sta ga pekla. Vse je izgubljeno. Zaman bi bil vsak napor, Plaznikova je uničila načrt.

Preostaja samo še ena pot: oditi. Poiskati si nekje delo in se umakniti. Le za hip se je vzdignila misel, ki jo je pred kratkim vrgel pred Resnika.

Jaz na tvojem mestu bi vedel, kaj storiti.

Pod noč je zginil.

Zjutraj je žena vedela, da se ne bo vrnil.

POSLEDNJA BORBA

Portas aereas conteram et vectes ferreos confungam. (Iz. 45)*

Novica, da je Križnar pobegnil, je najtežje zadela Klemena. Prepričan je bil, da bo Križnar svoj poraz prebolel in poskušil novo pot. Nekaj mladih mu je ostalo.

Smilili so se mu otroci in žena. Toda čim bolj je grebel vase in razmišljal, tem bolj se je utrjevala v njem misel: izbral si je najlepši pot. Ni se vdal, umaknil se je kakor premaganec, ki v miru zbira nove sile.

S Križnarjevim odhodom se je pokazalo po celi koloniji neko sproščenje. Še Klemen sam se ni mogel znebiti občutka, da je varnejši, Koritnik je molčal in pil. Klemenu ni ušlo, da hira. Sušila so se mu prsa. Resnikov in Križnarjev poraz sta se ga komaj dotaknila. Čutil je, da sta ga že zdavnaj odrinila, da jima ni pomenil ničesar več. To ga je nekaj časa peklo, potlej se je udušil v pijači. Zdaj je čutil, da se raztrgan člen v kolonijski verigi. Hčerina sramotna smrt, dogodek s Plaznikovo in z Resnikom, poleg Križnarja — vse to je v svoji pijanosti dojel kot nekaj daljnega. Čutil je, da propada in rad bi svoj propad pospešil. Včasih, ko je bil trezen, so so mu pričele misli jasni. Skušal je dojeti vso svojo pot in si ogledati prag, kjer se je spotaknil.

* Strl bom bronasta vrata in zlomil železne tečaje.

Kje je krivda? Ali se je ideja zlomila v njih ali so se oni zlomili ob kaplanovi ideji. Ali je morda ideja, ki so jo zagarjali, prešibka za resnično življenje?

Nikamor ni prišel s premišljevanjem. Ležal je na pogradu, z rokami pod glavo, in buljil v strop. Kakor da je na stropu narisano celo njegovo življenje, od tistega hipa, ko je delal za šest kron na uro in prestradan prihajal domov. Potlej se je pot dvignila, se napela kakor popek pred razcvetom. To je bilo takrat, ko je v zanosu zgrabil za novo idejo in jo pestoval kakor otroka.

Kapitalizem je, ki nas žre in nam pije kri. Naš svet, na naših žuljih stoji, delavec je os sveta, okoli katere se vse suče.

Potlej so misli uplahovale kakor narasle vode po dežju. Ni šlo vse tako, kakor je bilo zapisano. Ko je spoznal Resnika in Križnarja, se je ideja prvič zamajala. Tudi Resnik in Križnar živita dvojno življenje. Enega zase, enega za druge.

V takihle treznih urah Koritnik zamahne z roko in pljune skoz redke zobe. „Hudič vzemi vse skupaj! Vse je crkarija!“

V izvotlenih pljučih je piskalo. Potlej se je na stropu zazibala misel, v katero je na tistem celo življenje verjel.

„Nekje mora biti neka pot, po kateri se lahko hodi.“ Po takih urah je odšel h „Koscu“ in pil najslabše žganje.

Resnik je nihal med življenjem in smrtjo. Bile so ure, ko so mislili, da se

mu boljša, toda precej nato so se mu skalile oči in padal je iz nezavesti v nezavest. Klemen je prišel vsak dan. Resnikove oči so boljčale vanj, toda bilo je videti, da ga ne spoznajo. Klemen si je želel, da bi imel čudežno moč. Samo roko bi dvignil in odšla bi skaljenost iz Resnikovih oči. Odšla bi vsa stara bridkost in se nikoli več vrnila.

Toda brez moči sta bila zdravnik in Klemen.

Kar bo čakanje prineslo.

Resnikov obraz je hujšal. Močne ličnice so izstople, oči so sedle nekam globoko v lobanjo in se svetile v vročici kakor voda v globokem breznju.

Klemen je pripravljaval Resnikovo na najhujše.

V ponedeljek je po maši dodal očenaš za Resnika. Vsa cerkev je otrpnila. Spočetka se ni nihče oglasil.

Klemen je nekaj časa sam nadaljeval.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh in odpusti nam naše dolge ...

Tedaj šele so zamrmrali glasovi, se počasi čistili in zaplavali po kapeli.

Tiho se je sprenašalo po koloniji:

Kaplan je v cerkvi molil za Resnika. Še isti večer je prišel Mohor. Nero dno je obstal za vrati in vrtel klobuk v roki.

Klemen se je vzdignil in mu stopil nasproti.

„Kako, Mohor? Sedite, sedite.“

Mohor je bil brez moči. Kaplanova prijaznost mu je vzela poslednjo silo,

NEDELJA, 27. februarja:
 7,15 Jutranja glasba.
 17,10 Pregled radijskega sporeda za prihodnji teden.
 19,30 Polurna oddaja: „Pustna nedelja“.

PONEDELJEK, 28. februarja:
 7,15 Ženska ura in jutrnja glasba.
 16,00 Pouk slovenščine za nemško govoreče.
 17,10 Poročila.

TOREK, 1. marca:
 7,15 Gospodarska ura in jutranja glasba.
 17,15 Poročila.

SREDA, 2. marca:
 7,15 „Domači zdravnik“ in jutranja glasba.
 17,10 Poročila.

ČETRTEK, 3. marca:
 7,15 Zanimivosti.
 17,10 Poročila.
 19,30 Iz slovenske knjižne police.
 19,45 Slovenske narodne pesmi.

PETEK, 4. marca:
 7,15 Pomenek o vzgoji in jutranja glasba.
 17,10 Poročila.

SOBOTA, 5. marca:
 7,15 Pregled svetovnega tiska.
 17,10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)
 (Oddaja vsak dan na srednjem valu 267 m in na kratkih valovih: 41 m, 30,96 m in 25 m; popoldansko oddajo prenaša tudi postaja »Alpenland« na 339 m.)
 6,45— 7,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
 14,45—15,00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
 20,45—21,15 poroč. in koment. v srbo-hrv.
 21,15—21,30 poroč. in koment. v slovenšč.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)
 Dnevne oddaje: 7,30 do 8,00; 11,30 do 14,30; 17,30 do 24,00.
 Nedeljske oddaje: 7,30 do 8,30; 9,30 do 14,30; 16,30 do 24,00.
 Poročila dnevno ob: 7,45; 12,45; 19,45; 23,15.
 Postaja oddaja na valu 203,6 metra.

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Križanka: „JELEN“

V naslednjo križanko je vpletenih 16 imen divjačine in gozdnih živali.
 Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 poljska cvetlica; 2 kras naših gozdov, petje ga izdaja lovcu; 4 zunanji izraz žalosti; 6 je črne barve in zahrbtn sovražnik domače perutnine; 9 slovansko ime za cerkvenega oblastnika; 11 čuvar gozdov, strah in trepet divjačine; 14 kratice grškega medvojnega odporiškega gibanja; 15 ime te živali ti pove naslov križanke; 17 šport, pa tudi poklic; 19 leposlovna zvrsta; 23 redkejša žival, jo imenujejo tudi divja mačka; 24 vzklík; 26 umni gospodar; 28 strast, poželenje; 29 pokrajina v Primorju; 30 poljski sadež; 31 samec neke vrste divjadi z okusnim mesom; 35 kratica najstrašnejše ustanove nacistov; 36 kratica neke vrste društev; 37 italijanska pritrtilnica; 38 kraj, kjer sežigajo mrličje; 40 kratica za „starejši“; 42 razumljivo, samoobsebi umevno; 43 lov na to kožuškasto žival je Jurčič prav lepo opisal; 46 kratice imena in priimka največjega slovenskega pisatelja; 47 prihodnjik; 48 dva enaka samoglasnika; 49 kratica za „delniško družbo“; 50 povrtina; 51 naplčilo; 53 mlečni izdelek; 54 element, ki

je potreben za atomsko energijo; 55 kratica za „pripisano“; 57 domače ime za neko vrtno orodje; 60 trud, prizadevanje; 64 pozdrav; 65 pesniško ime za bajeslovno žival v triglavskem pogorju; 68 uradna kratica za razseljeno osebo; 70 nekega letnega časa; 71 pred časom, nekdanj; 72 domača jed; 73 označka za glasbeno delo; 75 osebni zaimek; 76 veznik; 77 ena izmed glasbenih lestvic; 78 zdravilna rastlina; 79 osebni zaimek v množini; 80 kratica za „ljudska republika Slovenija“; 81 strupena žuželka; 82 množica; 83 velika lesena posoda; 84 kot pri 55 vodoravno; 85 smuči; 86 zdravila; 88 kmečki upor; 89 inozemstvo; 90 kožni izrastek; 92 dokaj; 93 športnik na ledu; 95 strelno orožje; 96 nemško ime za Zagreb; 97 glodalka s košatim repom; 98 je rjave ali bele barve ter je dobaviteljica izbornega krzna.

Navpično: 1 imenujejo ga „kosmatinec, godrnjač“ in mu pripisujejo, da rad meč liže; 3 začetnici imen dveh „slovanskih apostolov“; 4 „večni popotnik“, Ahasver; 5 pesniški izraz za „razlega“, „doni“; 7 zemlja, prst (2. sklon); 8 izraz pri jedi; 10 mesto v Dalmaciji; 12 španski določni člen in črka s; 13 češka vprašalnica; 16 prvi izraz pri šte-tju; 18 domačemu psu slična zver; 19

lovčev spremljevalec; 20 žitarica; 21 je potreben za tisk; 22 povratno-osebni zaimek; 25 po tej gozdni živali nosi vrsta psov svoje ime; 26 otok v Primorju; 27 primorski izraz; 29 izraz pri elektriki; 31 povratno-osebni zaimek; 32 kratica neke evropske denarne enote; 33 označka za kemično prvino natrij; 34 dva različna samoglasnika; 39 oblika pomožnega glagola; 40 prepri, nesoglasje; 41 kazalni zaimek; 42a obvodna žival; 44 vprašalnica, ki se zaobeša; 45 trenutek; 47 iglasto drevo; 49 darilo, miloščina; 50 geometrijsko število; 52 žensko krstno ime; 53 začimba; 55 najbna živalca, velik sovražnik perutnine; 56 pojav ob nevihti; 58 okrajšano žensko krstno ime; 59 vrba žalujka (obrnjeno); 60 železnik; 61 zimski pojav; 62 kralj ptičev; 63 del posode; 65 vrsta rastlinskih plodov; 66 oblika ženskega krstnega imena; 67 planinska divjad, katere brado nosijo kot okras na klubkih; 69 vrsta plesa; 70 geometrijsko število; 71 sladkovodna riba; 74 poleg; 75 skupina, banda; 77 domače moško krstno ime; 78 najštevilnejši prebivalec naših gozdov; 81 barva polti kozmetična barva; 82 kravji glas; 83 kitajski izvošček; 84 veznik; 85 kratica za „Slovenec“; 87 električna enota; 89 sibirska reka; 90 plačilno sredstvo, tudi nakaznica; 91 nadeja se; 94 povratno-osebni zaimek; 95 kje?

Trgovino
 v bližini Pliberka dam v najem z vso opremo in eno sobo.
 Interesenti naj se oglasijo na naslov **FERRA FRANC**
 Dvor—Hof Nr. 3
 St. Michael bei Bleiburg
 Šmihel pri Pliberku

Sušen lan
 prevzema za izdelavo prvovrstnega domačega platna
„TKALNICA“
 Erih Fritz, Bleiburg-Pliberk Lager

MALI OGLASI

Poročiti se želi Slovenec 30 let, mehanik in sofer s stalno službo pri večjem podjetju, s pošteno Slovenko, staro 20—25 let, z znanjem gospodinjstva. Slika zaželena; tajnost zadržana. Naslov v upravi „Kor. Kron.“

Službo išče petnajstletno dekle, pošteno — najrajši pri dobri krščanski družini. Naslov pri „Koroški Kroniki“.

Prodaj poceni otroški vozček in posteljico — oboje z žimnico. — Vprašati po 18. uri v Tarviserstr. 46 (pritličje).

„Kaj pa kaj otroci? So zdravi?“ Klemen kakor nalašč ni hotel pokazati, da ve, zakaj je prišel.
 „Zdravi, hvala Bogu.“ Na koncu jezika je imel besede, zavoljo katerih je prišel, pa so mu zdrknile nazaj v grlo.
 „Da je le zdravja pri hiši,“ je veselo pripomnil kaplan. Mohor je hrkal in skušal priti do sape.
 Kaplanu se je zasmilil.
 „Poglejte, kakšni reveži so Resnikovi.“
 Zdaj je bruhalo iz Mohorja.
 „Kazen je morala priti, gospod kaplan. Vse nas je zapeljal. Zato sem prišel, da vas poprosim za odpustanje.“
 Odleglo mu je.
 „Eh, Mohor, kdaj sem že pozabil vse, kar je bilo. Človek je že tak, da skuša hoditi po vseh potih, da bi le prišel do sreče.“
 „Gospod kaplan, okregajte me,“ je skoraj zavekal Mohor. Znebil se je teže in bilo mu je čudno lahko. V tem hipu bi opravi vsako pokoro, ki bi mu jo naložil kaplan.
 „Revež ste, Mohor, vsi ste reveži,“ se je raznežil Klemen. „Vi in Resnik, žene in otroci. Vem, radi bi prišli krivici do dna, pa v svoji slepoti delate novo krivico. Niste vsega sami krivi.“

In kakor da išče po spominu, je Mohor dolgo molčal.
 „Vidite, gospod, to je. Mislili smo, da bomo krivico zgrabili za vrat in jo pokazali svetu. Zlodej nas je obsedel in Križnar je vedno govoril, da krivica raste iz tistih, ki imajo denar. Pa smo šli za njim in za Resnikom.“
 „Tudi Resnik je nemara nekoč pošteno mislil,“ se utrga iz Klemena. „Trpel je in garal in je videl krivico. Skušal se je upreti, toda počasi je prišel do spoznanja, da tudi novi nauk deli ljudi. Potlej je videl, da nazaj ne more in začel je propadati.“
 Mohor je molčal. Začutil se je majhnega in šibkega. Še nekaj višjega je od krivice. To, kar govori iz Klemena.
 Kakor pijan se, je vzdignil in se poslovil.
 „Ne bodite hudi, gospod kaplan.“
 Klemen je zamahnil z roko in ga spremlj skož vrata. Na pragu sta skoraj butnila ob Prečnika.
 Zmedel se je.
 Klemen ga je potrkal po rami.
 „Že dobro, Prečnik. Nič hudega ni bilo.“
 „Saj še ne veste,“ se davi Prečnik in strmi v Mohorja.
 „Vse vem, Prečnik, vse vem.“
 „Hudič je bil,“ pogrknje Prečnik.

„Nekaj smo iskali, pa sami nismo vedeli kaj.“
 Klemen se smeje.
 Potlej Prečnik in Mohor odideta. Klemen gleda za njima, dokler ne utoneta v temo.
 *
 Z globoko vdrtimi očmi se je Resnik ozrl okoli sebe. Bele roke so mu ležale na odeji in zdelo se mu je, da niso njegove.
 „Kje sem?“
 Glas je bil šibak, kakor bi ga odpihaval veter.
 Potlej vidi usmiljenko, kako počasi drsi proti njemu.
 „Še boli?“
 Samo za spoznanje premakne glavo. Ustnice so trde kakor roževinaste.
 Potlej pride zdravnik in ga prime za roko.
 Kakor da nekje človek govori v šumenje vode.
 „Proti pričakovanju.“
 „Ste žejen?“ se skloni zdravnik Resniku prav do ušesa.
 Resnik spet premakne glavo.
 „Prinesite mu čaja.“
 Sestra drsa kakor duh proti vratom. Resnik zapre oči. V glavi je čudna praznina.
 Sestra mu prinese čaja.

Usta so razsušena, jezik čudno debel in neroden. Zdaj se Resniku zdi, da so tudi ustnice otekle.
 Žlica čaja se razgubi po ustih kakor voda v pesku.
 Ko sestra odnese prazno skodelico, Resnik zabolšči v zdravnika, ki nekaj piše na tablo.
 Potlej se zdravnik spet skloni.
 „Nič premišljevat! Skušajte spat. Še je nevarno.“
 Ko zdravnik zapre vrata, je Resnik sam v sobici. Na oknu je meglen dan. Tiho je v sobici.
 Resnik lovi misli. Toda vsaka se zlije v neko temo. Same od sebe se zapro oči in Resnik utone v globoko spanje.
 Ko se zbudi, vidi sestro, ki se šepetaje razgovarja z neznanim človekom.
 „Odpri je oči,“ sliši glas od daleč.
 Zdaj se neznanec obrne in stopi k postelji. Resnikove oči globoko v lobanji se za hip zapro.
 „Gospod Resnik, zdaj bo boljše.“
 „To je on,“ se utrga misel v Resniku in pade v praznino. Kakor da je nekdo s kladičvom udaril ob lobanjo. Resnik čuti bolečino v temenu.
 Nato odpre oči. Roževinaste ustnice se zganejo, zatekli jezik se valja po ustih, toda besede se zgube na koncu zob.
 (Dalje prihodnjič.)

Če potrebujete obleko, perilo, blago, potem pojdite k

DIETMAR WARMUTH & Co

NEUER PLATZ 22

BELJAK

Telefon 41-03

BLAGO VSEH VRST

Velika izbira v moških oblekah, plaščih, dežnih oblačilih, srajcah, spodnjih hlačah, športnih nogavicah in kratkih nogavicah
 Ženske obleke, plašči, bluze, krila, perilo, nogavice kakor tudi vsa oblačila za dečke in deklice
 Pletenine itd.

Šivane klot odeje S 185.—

Šivane rožaste odeje S 162.50

Preselili smo se

Ch. GROLLITSCH & Co.

VELETRGOVINA S PREMOGOM

Celovec, 8. Mai-Straße 40

sedaj:

Celovec, KARFREITSTRASSE 14
 Tel. 28-23 in 28-24

KAVARNA — RESTAVRACIJA

Einsiedler

na podnožju Križne gore (Kreuzbergl)

Znana gostilna, dobra pi-
 jača in dobra jedača

Priporoča se

HANS WINKLER

Specialna trgovina za
 nogavice, tkane in
 pletene stvari

Hans Juriga

Beljak

pri mostu čez Dravo
 Gerbergasse 1 / Tel. 47-82

Carl

Röschner

TRGOVINA S PAPIRJEM
 TISKARNA KNJIG IN
 KNJIGOVEZNICA

Celovec

Kramergasse 12 · Rengasse 3

HANS

Benedetti

TAPETNIŠTVO
 IZDELOVALNICA

tapeciranega pohištva

CELOVEC

Villacher Straße 25 / Telefon 32-07

se priporoča za vsa dela, ki
 spadajo v to stroko, kakor
 n. pr.: tapeciranje v hotelih in
 v stanovanjih, polaganje.

DOBAVLJALEC ZA IZVOZ IN
 LIVOZ

Moderno slikarstvo
 pleskarstvo
 lakiranje pohištva

Friedrich Pfeifer

Celovec, St.-Veiter Ring 51.

HOTEL LASSNIG

KAVARNA — RESTAVRACIJA
 PIVNICA

Max Steiner

CELOVEC, Kinoplatz 1
 (v bližini „Volkskina“)

TRGOVINA
 S
 CEVLJI

E. BERGMANN

CELOVEC
 Paradaisergasse 4

Dr. Ing.

Alfred Horcicka

mesni stavbenik

Celovec

SEB.

Slannig

VELETRGOVINA ŽIVIL

Celovec

Karfreiterstr. 24 / Telefon 11-07

Finkensteiner

„Finkensteiner“ testenine

še vedno koroška

kvalitetna znamka

Dipl. Ing.

Rudolf Lutz

Celovec, Linsengasse 15 / Tel. 29-94

Motorji
 generatorji
 transformatorji

Tekstilna trgovina — zamenjava volne

MAX PLACH

TEKSTILNA TRGOVINA NA DROBNO

CELOVEC

8. Mai-Straße

Usnjene rokavice v veliki izbiri kupite dobro in poceni pri izdelovalcu samem

Josef Kämmetter

izdelovalec usnjenih rokavic

CELOVEC

Glinasta posoda

Kmečke sklede, poslikane, posoda za peko in mleko, ki drži 2 do 4 litre, po ceni od 4.— S do 6.— S franko sprejemna postaja.

Vrče za mošt in cvetlične lonce s podstavki s premerom 8 do 17 cm pošilja iz skladišča samo odjemalcem s preko 50 komadi

TONWERK

Ebersdorf, p. Bleiburg-Pliberk

Alois Gmeiner

veletrgovina z ribami

CELOVEC, Domgasse 22
Tel. 13-84 in 35-20

Izdelovalnica marinad-pri-grizkov in ribjih solat, zaloga živih rib. Dobave neposredno z morja

SKLADIŠČA:

Domgasse 22
Pischeldorferstraße 60
Geyerschütt**Pfimer & Mösslacher**

podjete za gradnjo in instalacijo

Celovec

Veliki vodovodi za vasi in občine

Centralna kurjava

Zdravstvene naprave

Kupujte svoje obleke v trgovini

Adolf Preis & sinovi

CELOVEC

Alter Platz (vogal Wiennergasse)

Kupite dobro in najceneje!

Kava, čaj, rum,
čokolada, bonboni,
vina, kakao, likerji
pri**Vitus Adiatz**

špecijsko in kolonialno blago

CELOVEC, Kardinalplatz 7

Jakob Pagitz

CELOVEC

Waagplatz, tel. 19-73

dobavlja:

jabolčne sokove
sadne sokove
pijače iz sadnih sokov
limonade in sodavico

najboljše kakovosti

plašči
kostimi
obleke
kužuhl
klobuki
volnene stvari
Pomladanski modeli že na zalogi!**Mimi Krenassek**

Celovec sedaj v Paradeisergasse 4

Kupujte samo
pri strokovnjaku**A. Grohar in sin.**SPECIALNA TRGOVINA
S ČEVLJICelovec, Krammorgasse 9
in Alter Platz 28 (skladišče)VELETRGOVINA
Z VINOM**M. Kunej**

BELJAK

Ringmaergasse št. 11 / Tel. 41-95

se priporoča za dobavo vseh vin v sodih in steklenicah, kakor tudi vermuta in sladkih vin v steklenicah ali odprto

Trgovina s čevlji
„Zum goldenen Herzen“**Ist. G. Jermendy**Beljak,
Moritschstraße št. 1

Za pomladno setev!

pluge, brane,
stroje za sejanje,
črpalke za gnojnico,
sodi za gnojnico

dobavlja tako:

C. ProschPopravljalnica poljedelskih strojev
CELOVEC, Adlorgasse 19

Zajtrkovalnica

Josef Baurechtšpecijska, delikatese, izbrana vina, likerji,
se priporoča vsem cenjenim obiskovalcem za obisk.
Zmerne cene, hitra postrežba

Celovec, Bahnhofstrasse 48 / Tel. 39-9-75

Po globoko znižani ceni kupujte prvovrstne

velikonočne razglednice
pisemski papir
pisemske mape
šolske zvezke različnih obsegov
naltovna peresa (Kugelschreiber)
notni papir
namizni papir
ovojni papir
cigaretni papir
slovenske molitvenike
šolske knjige
katekizem
album „Koroška v sliki“
slovenske romane

in vse v papirno stroko spadajoče stvari v papirnici

Anton Madec — nastle dniki
Bleiburg — Pliberk